

SLOVENEK

Naročnina
za državo SHS:
do preklica:
a) po pošti mesečno Din 14
b) dostavljen nadom
mesečno " 12
za inozemstvo:
mesečno Din 23
Sobotna izdaja:
v Jugoslaviji Din 20
v inozemstvu " 40

Cene inzeratov
Enostopen petina vrsta mal
oglas po Din 1-50 in 0ta 8-
veliki oglas nad 45 mm vi-
šine po Din 2 50, postana itd.
po Din 4-.

Pri večjem naročilu popust.
Izha je vsak dan izvezm
ponedeljka in dneva po praz
niku ob 5. uri zjutraj.

Poština plačana v gotovini

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 5/III.
Recepti se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, upravn. št. 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne bran.
Ljubljanske št. 650 za naročnike in št. 349 za oglase,
zagreb 39.011, sarajev 7563, praga in dunaj 24.797.

V. katoliški shod v Ljubljani.

II. slavnostno zborovanje v dvorani Uniona 27. avgusta.

Včeraj popoldne ob 4. se je vršilo v veliki dvorani hotela »Union« drugo slavnostno zborovanje V. katoliškega shoda.

Ze zdavnaj pred napovedano uro se je začela polniti prostrana dvorana. Ob 4. je bila dvorana in galerija popolnoma zasedena, tako da so reditelji le s težko majo napravili prostor za vhod visokim gostom, ki so se udeležili slavnostnega zborovanja.

Par minut pred 4. uro sta vstopila v dvorano, burno pozdravljena, papeški nundij Pellegrinetti in ljubljanski škof dr. Jeglič. Njima je sledil s svojim tajnikom škof Bunci iz Lea. Malo za njim pa so prišli še mariborski škof dr. Karlin in šibenski škof Mileta. Dr. Ehrlich pa je spremljal angleškega jezuita Martindala.

Med drugimi udeleženci naj omenimo dr. Aleša Ušeničnika, dr. Frana Ušeničnika, dr. Brejca in veliko število duhovnikov in posvetne inteligence. Bilo pa je navzočih tudi mnogo naših vrlih kmetov, mož in žena, ki so vztrajali tudi še preko nedelje in bodo vzdržali vztrajno do konca. Lep znak zavednosti in požrtvovalnosti.

Točno ob 4. je prevzelo svojo dolžnost predsedstvo, ki so ga tvorili: predsednik J. Štrukelj, predsednik Slomškove zveze, dalje g. Kopač, ga dr. Brejčeva, poslanec Gostinčar in ga dr. Pivčeva.

Predsednik Štrukelj je pozdravil s kratkim nagovorom vse navzoče odličnjake, zlasti Nj. ekselencije papeškega nuncija Pellegrinettija, vse navzoče cerkvene kneze, dalje dr. Aleša Ušeničnika in dr. Frana Ušeničnika in današnje gg. govornike. Po nagovoru je prečital došle pozdrave, ki so jih poslali: goriški nadškof dr. Sedej, duhovščina in verniki toliminske dekanije, za kozjansko dekanijo in okraj dekan in načelnik okrajnega zastopa Tomažič, društvo Kres, Gradec, minister Witoes, Varšava, urednik »Ruskultec« Klimentko, Pariz, uredništvo lista »Splošni pregled«, Krakovo.

Nato je dal besedo prvemu slavnostnemu govorniku g. dr. A. Medvedu, ki je govoril o veličastvu katoliške cerkve vzneseno in ognjevito in je s svojo pesniško dikcijo poslušalce naravnost očaral.

VELIČASTVO KATOLIŠKE CERKVE.

Dr. Medved je izvajal:

Mogočen in učinkovit je upliv katoliških shodov. Pogled po katoliškem svetu pripelje do spoznanja, da so katoliški shodi v sedanjosti dobi merilo za krščansko prepričanje in versko življenje. Cimveč katoliških shodov, tem izrazitejša je zavest v katoliškem ljudstvu; čim sijajnejši so katoliški shodi, tem bujnejši je razvoj cerkvenega delovanja. Katoliški shodi netijo plamen katoliškega oduševljenja, ko solnce, ki razliva luč in gorkoto med krščane, ki razliva luč in gorkoto med krščane narode. Obilna udeležba nudi pretreke, ki so prizore iz velike armade, ki se bori za Kristusa, ki ž njim trpi, zanj deluje in ž njim zmaguje. Obravnave na katoliških shodih bistrijo razum, vnamajo srca za vse dobro ter porajajo stotere koštnostne sklepe za bodočnost.

Meni je sedaj na V. katoliškem shodu poverjena naloga, naj vas opozorim na nekaj, kar dviga ponos krščanskega srca, kar poglobi navdušenje za krščanske vzore ter pospeši delovanje na polju krščanskih kreposti.

Veličastvo katoliške Cerkve je vzvišen predmet mojega govora. Bo zelo skromen, ker ni mogoče s človešimi besedami doseči visokost le-tega veličastva. Kje ga pa vidimo in spoznamo? Veličastvo katoliške cerkve odseva:

I. Iz njenih del.

Drevo se spozna po sadu, človek po svojih delih, ustanova po svojih uspehih.

»Po njih sadovih jih boste spoznali«, opominja Kristus sam.

Oglejmo si takoj polje, s katerim se nova doba posebno ponaša; to je prosveta, omika in napredek. Kdo je položil temelj tej prosveti? Zgodovina nam odgovori: Dvojno solnce krščanskih učenjakov, sveti Avgustin in sveti Tomaž Akvinski, ki sta dragocene zaklade grške in pa rimske omike postavila na podlago krščanskih načel. Harmonična zveza med nedvomno visoko kulturo nekaterih poganjskih narodov in med krščanskim naziranjem je povzdignila človeštvo na visoko stopinjo sedanje prosvete. Ko je bila Evropa vsled strahovitih viharjev v dobi preseljevanja narodov opustošena ter so se v njej naselili več ali manj divji narodi brez vsake umske in srčne omike, kdo je oral ledino za pouk in izobrazbo? Bila je Katoliška cerkev. Sinovi sv. Benedikta so bili vrli in neumorni pionirji, ki so se stoletij edini skrbeli za nižjo in višjo izobrazbo. Samostanske in škofijske šole so bile edina ognjišča, na katerih se je netil ogenj ljudske izobrazbe. Lepo in resnično pravi sloveči zgodovinar Thierry: »Vsaka opatija ni bila samo kraj molitve in premišljevanja, temveč tudi zavetišče za knjige in znanosti in delavnica vsakovrstnih obrti.«

In vseučilišča, ponos nove dobe, kdo jim je vdihnil življenje? Dva priprosta duhovnika, slavnata po svoji učenosti in isto tako po svojem krščanskem prepričanju, Klemen Aleksandrijski in Origen, stav tretjem stoletju uredila prvo univerzo v današnjem pomenu. Pozneje je skromen Kamaldenski Gratjan leta 1140. vseučilišča obnovil in dominikanci in frančiškani so jih v plemenitem tekmovanju dovedli do nenadne višine. Tako je nižje, srednje- in visokošolstvo plod cerkvenega truda. — »Omika za vse«, je prvi izrekel Veliki papež Inocencij III. Zelo zanimivo je dejstvo, da vsaka moderna literatura začne s kakim cerkvenim spisom, bodisi s kako molitvijo ali s prevodom iz sv. pisma.

Oglejmo si dražestno polje lepih umetnosti. Kdo jih je vedno vzorno gojil? Naša katoliška Cerkve jih je čuvala in z nepopisno vnemstjo skrbela za njih razvoj. Njene so obhodovalja vredne bazilike in katedrale starega, srednjega in novega veka. Njene so divne cerkve v Rimu, njen sv. Marko v Benetkah, čudotvor v Milanu, Notre Dame v Parizu, Trije kralji v Rimorajnu, njena Strossmayerjeva krasota v Djakovem in stotere druge. In slikarstvo? Na vrhuncu stoji nedosegljivi mojster Rafael s svojim Spremenjenjem Kristusovim in s svojimi Madonami. Rafaelove Stanze in Sikstinska kapela so najpopolnejše svetlišče v slikarstvu, koje so omogočili veledušni Meceni na papeškem prestolu: Julij II., Leon X., Pavel III. Michelangelo s svojim neprekosljivim Mojzesom je delal le po naročilu in po duhu sv. Cerkve. Enako v glasbi Palestrina in pesništvu Dante, ki je kronal svetovno slovstvo s svojim divnim spevom o peklju, vicah in nebesih. Tako prizadevanje na poljih vseh umetnosti povzdiguje čast katoliške cerkve pred vsem svetom. Vedno ostanejo resnične besede, katere je pisal duhoviti Canova Napoleonu I.: »Vse vere gojijo umetnost, toda v taki meri nobena ne, kakor naša.« Tako je cerkev pospeševala civilizacijo od najnižje do najvišje stopnje. Prav pravi veleučeni Nettinger: »Cerkve je razvijala civilizacijsko moč, kakor nobena druga ustanova na zemlji ne; postala je najvišji, najobširnejši in najmočnejši prosvetni princip novega sveta.«

Velezaslužno je obsežno delovanje katoliške Cerkve na karitativnem polju. Njeni napori in žrtve v tem oziru so plodno-

nosen blagoslov za vesoljno človeštvo. Koliko dobroteljskih zavodov je ustanovila, ne-le za svoje sinove, temveč za vse, ki potrebujejo pomoči, ne oziraje se niti na narodnost, niti na veroizpovedovanje, ne na spol, ne na stan. Prvo bolnišnico je ona ustanovila, prve sirotišnice in hiralnice je ona sezidala. Blagor ti, sv. Frančišek Ksaverij, ki si dal svojim učencem zapoved: »Kamorkoli pridete, postavite kapelico, šolo in bolnišnico.« Katoliške cerkve može so: Sv. Kamil, sv. Janez od Boga, sv. Karol Boromej, sv. Vincencij Pavlanski, apostoli ljubezni do bližnjega, goreči apostoli prave humanitete. Cerkvene hčere so usmiljene sestre, cerkveni sinovi so usmiljeni bratje, angeli usmiljenja in najplemenitejšega človekoljubja. Prosveta ne more in ne sme nikdar prezreti resnice, da je edina cerkev bila edina tista iz nebes poslana moč, ki je zatrla trojno zločinstvo nad človeštvom, trojno sramoto pri vseh nekrščanskih narodih, to je bilo: suženstvo, izpostavljanje otrok in brezpravnost ženskega spola. Da je Cerkve v teku stoletij ta madož izbrisala iz zgodovine, je njena neminljiva zasluga, katere ne more svet nikdar dovolj proslaviti.

A kakor je katoliška Cerkve veličastna v svojih zunanjih delih, tako je tudi veličastna

II. v svojih notranjih lastnostih!

Oglejmo si jo bližje!

»Edina je.« Pojem sv. Cerkve pomeni enotnost in soglasje, pravi sv. Ciprijan. Kdor ni ž njo, je proti njej. Kdor ž njo ne zida, podira. Kdor ne prizna njene edinstvi, odleti od nje kakor plevel od zlatega zrnja. Tako so odleteli od nje Ariji in Nestoriji, Evtihi in Seogiji, Fotiji in Lutrij, Kalvinij in Henriki. Navidezno so vsekali Cerkvi »pravve rano, ali te so se sčasoma zacelile in zgube so se dvojno in desetero nadomestile. Reformacija je bil silen potres za Cerkve, a njena posledica je bila nadvse cvetoča renesansa cerkvenega pomlajenja s sv. Alojzijem, Stanislavom in dolgo vrsto vzornih svetnikov in svetnic. Cerkevno edinstvo je nekaj božanstvenega, je odsev presv. Trojice. »Unitas in Trinitas veneranda sit — edinstvo moramo v trojici častiti.« In zunanje znamenje te edinstvi je papeški rimski prestol, je neomahljiva skala, na katero je Cerkve pozidana. Ta simbol edinstvi obdružuje ves svet, zanj zavirajo Cerkve vse sovražne sile, ob njega treskajo nasprotni valovi, ob njem se razprše v šumeče pene premagane onemoglosti.

Cerkve je sveta. Kakor je bil njen ustanovitelj svet, da so nad njim strmeli njegovi prijatelji in sovražniki, da so se pred njegovo neizrekljivo popolnostjo tresoč klanjali cestinarji in farizeji, tako se zrcali v milijonih njegovih učencev in učenec sijaj nebeske svetlosti. S tem je pokazala Cerkve, da je božjega izvora, kakor pravi veliki Bossuet: »Cerkve, ki rodi svetnike, kaže, da je iz Boga rojena.« Radi tega so bili očarani pogani nad kristjani ter so rekli: »Glejte, kako se med seboj ljubijo!« Indijci so bili zamaknjeni od sv. Frančiška Ksaverija; učenjaki XVI. stoletja so v zvezde kovali sv. Terezijo, Goethe je poveljeval sv. Filipa Nerija, Baco Vesulanski je blagorval Pija V., Desmoulin v francoski revoluciji, po svoji grozovitosti bolj hijeni, kakor človeku podobni, je branil pred zverstvom druhaljo usmiljene sestre: »Pustite jih v miru, so svetnice, angeli ljubezni do bližnjega!« Svetlost katoliške Cerkve je najlepše oblačilo neveste Kristusove, je rajski žar v kraljestvu Gospodovem na zemlji.

Naša cerkev je katoliška, vseobčna, po vsem svetu razširjena. Je že

zdavnaj prestrla svoje veje, po prihlki svetopisemskega drevesa, čez vesolni svet. V cerkvi tiči mogočen nagon, da se izpolni Gospodove besede »Pojdite in učite vse narode!« »Oznanjujte evangelij vsem stvarim!« Neizmerno so žrtve, katere je v ta namen cerkev žrtvovala. Ogromni so bili gnotni stroški, neprecenljive so bile izgube na tisočih misijonarjih, ki so svoje življenje darovali za razširjenje sv. vere, a cerkev nadaljuje to delo z vedno enako gorečnostjo. Ni večjega kraja na vsem svetu, kamor ne bi bila zasijala luč svete vere, kamor ne bi padlo zrno sv. evangelija. Sv. Cerkve hrepeni po tistem dnevu, ko bo na zemlji en pastir imel en hlev, ko bodo vsi otroci zbrani v hiši svojega očeta, ko bodo vsi gostje in svatje pri kraljevi večerji. Kdaj bo napočila zaželjena zora tega dneva, ne ve nihče. A na obzorju se že blišči vsaj tisti dan, ko bodo z Rimom združeni tisti bratje, ki so v minulih stoletjih opustili cerkevno edinstvo, ti so: pravoslavni, protestantizem, anglikanizem. Anglikanizem je že na poti k Rimu ter pošilja v cerkve tisoče svojih udov, med njim odlične in najljubše. Ne dvomim, da bo tudi pravoslavje dospelo do cerkvenega edinstva, katero je bil iz ničevih vzrokov Fotij razrušil. Tisti blaženi dan bo zapela Cerkve od izhoda do zahoda: »Haec dies, quam fecit Dominus, to je dan, katerega nam je dal Gospod.« Vsemogočni, pospeši prihod tega veselega dneva, ko bodo zopet združene vse množice v edino zveličavni Cerkvi ter bodo rekly s Pacijanom: »Kristjan je moje ime, katoličan je moj priimek!«

Še ene lastnosti katoliške cerkve ne smemo pozabiti. Mogoče svetu najbolj imponira. Nepremagljiva je naša Cerkve. Kristus je izrekel o svoji Cerkvi besede, kakršnih ni rabil nikdar noben vladar o svoji državi: »Ti si skala in na to skalo bom sezidal svojo Cerkve in vrata peklska je ne bodo premagala.« Svojim učencem je obljubil: »Jaz ostanem pri vas vse dni do konca svete.« In mi vemo, da kar je on rekel, je večna resnica. »Nebo in zemlja bosta prešla, a moje besede ne bodo prešle.« 2000 letna zgodovina potrjuje njegovo obljubo. Prišli so na cerkev grozni viharji. Sovražniki so jo hoteli s korenino izruvati. Z mečem in ognjem, s škorpijoni in s križi in verigami so jo hoteli uničiti v tristoletnem boju rimski cesarji. A na razvalinah njihovega cesarstva je vzcvetela svoboda katoliške cerkve. Zaslužniti so jo hoteli carigraski trinogi, potem Goti, Langobardi, Vandali, oba Friderika, Ljudovik XIV., a »Umrlj so vsi, ki so stregli detetu po življenju.« Besnela je burja raznih krivovercev proti cerkvi. Luter je že, navidezno zmage pijan, zapisal besede: Pestiseram vivus, moriens ers mors tua papa! s satanskim fanatizmom je Voltaire s celo jato svojih pristašev zatrobil vojni klic: »Ecrasez l'infame! Z radostjo so bojniverci leta 1799. ob smrti Pija VI. zaklicali: »Zadnji papež je umrl; a čez nekaj let so donele po svetu Kristusove besede: »Confidite, ego vici mundum — zaupajte, jaz sem svet premagal!« In danes? Cerkve stoji veličastnejše, kakor kdaj prej. Pij XI. nadkriljuje v moralnem pogledu Leona I., Gregorija VII., Inocencija III., Julijana II. Močni so bili Pelomejci in Karolingi, a izginili so, kakor bi jih bil svet odnesel. Kje so Bourboni, kje s sabljami rožljajoči Hohenzollerni, kje Habsburžani in kje orjaški Romanovi? Toda prestol svetega Petra stoji, je vse preživel ter gleda z zaupanjem v bodočnost. Manzoni, ti veliki pesnik si opisal lepo katoliško vero:

O bella immortal! Benefici
Fede ai trionfi avvezal!

O večno lepa, dobrotljiva vera, na zmago-slavje navajena! Prerok je protestanski zgodovinar, slavni Macanlay, ki pravi o katoliški Cerkvi: »Videl je začetek vseh vlad in vseh cerkvenih naprav, ki so zdaj na svetu in ne bi hotel trditi, da ni tudi odločeno, da bo videla vseh teh konce.« To je veličastvo katoliške Cerkve.

Govor dr. Medveda je zbor poslušal z napeto pozornostjo in z viharim odobravanjem odobril zlasti njegovo izvajanje o ujedinjenju vseh Slovanov na verskem polju.

Zastopnik angleških katoličanov, F. Martindale, profesor v Oxfordu, je prebral v latinščini pismo, ki ga je poslal njegova Eminenca kardinal Franc Bourne v Londonu:

Kardinal Bourne pozdravlja iskreno vse udeležence katoliškega shoda, pred vsem pa telovadce in dijake. Ker je nam bilo sporočeno, da vi ljubljenski mladeniči v Kristu obhajate v vašem mestu veliki shod celega naroda, posebno tudi telovadcev in dijakov, se nismo mogli vzdržati vam nasloviti nekoliko prijaznih besed in pred vsem vam želeli mnogobrojne sreče. Veseli nas zvedeti, da vi gojite telovadbo in študij v taki meri, da obenem s telesom tudi duha vzgajate in da gojite vedo, ki je temeljiteljska, v kolikor jo globlje pronica vera. Znano vam je, v kakšni nevarnosti se nahajajo oni, ki so sicer drugače odrasli, pa glede vere so zaostali kakor otroci. Vi ste postali močje. Bodite torej močje tako glede vere in pravosti, kakor tudi glede telesne čistosti in duševne zrelosti. Vam pišem, tako pravi oni orel Boga, Janez apostol, vam mladeniči, ki ste krepki. Da bi le od dneva do dneva se bolj očvrstili in možato vlogo igrali v božji cerkvi, pripravljani, če treba, tudi trpeti za Kristusa vladarja in njegovega namestnika na zemlji, naslednika sv. Petra. Vztrajnost je najlepša lastnost. Stojte torej in vztrajajte, tako boste dosegli popolno zmago, ki bo povsodi zaslovela. Se to naj pripomnimo. V Anglijo prihajajo vaši rojaki in naj jih le pride vedno več v naše veliko veselje. Toda prva skrb vam naj bo, da med ljudmi, ki so povsodoma oropani katoliške vere, podaste jasen vzgled, kaj se pravi biti katoličan. Oni, ki prihajajo izmed vas v Anglijo, naj bodo pripravljeni, da znajo zagovarjati sveto vero. Poznati morate vero bolj natančno in jo združiti s pobožnostjo, s preprostostjo in resnobo, tako, da nič na veri ne zgubite in da oni, ki so z vami obdevali, nimajo povoda se pritoževati. Naši ljudje, dragi mladeniči, so dobre volje in so vredni, da jim vi nudite vašo pomoč.

Radovoljno vam torej podelimo blagoslov in vas prosimo, da molite iskreno za nas in za našo domovino.

Franciscus Cardinalis Archiepus m. p.

F. Martindale je potem še pristavil:

Dovolite, da izrazim tudi svoje simpatije in svoje občudovanje k uspehu katoliškega shoda. Včeraj sem imel priliko občudovati vaš veličastni sprevod in prisotnostvati telovadbi in slišati vašo narodno pesem. Rad bi pozdravil vsakega Orla in vsako Orlico in zagotavljam, da bom navdušil povsod v Angliji, kamorkoli pridem, naše mlade moše in žene, da vas poznajo. Angleški katoličani vas smatrajo za svoje brate in sestre, ki so člani iste mednarodne družine, koje vidni poglavar in oče je sv. oče Pij XI., nevidni in večni Kralj pa naš Gospod Jezus Kristus.

Prosim vas, da se spomnite v ljubezni angleških katoličanov, vam pa kličem: Živeli Slovenci!

Predsednik Strukulj da nato besedo prof. Mazovcu, ki je govoril o

SOLSKEM VPRASANJU.

Prof. Mazovec je izjavil:

Prezvišeni vladiki, slavni zbor!

Ko se je pred okroglo 30 leti vršil prvi katoliški shod, so bili tedanji zborovalci v vse drugačem razpoloženju in drugačnih razmerah, kakor pa mi sedaj na tem slavnostnem zborovanju. Nepozabni naš duševni voditelj dr. Mahnič je z neizprosno železno konsekvenco začel na vseh poljih, tudi na šolskem, boj proti malomeščanskemu lažisvobodomiselstvu, ki se je pod krinko absolutne narodnosti in nesebične rodoljubnosti družilo s podeželnim magnatstvom in oduštvom, v škodo kmet-skih in delavskih pridobitnih slojev.

Mahnič in njegovo delo.

Odkod je črpal dr. Mahnič moč za ta v začetku precej neenaki boj? Kdo je dal uprav titansko moč v nadaljevanju in zmagovitem koncu tega boja našemu ljubljencu, blagopokojnemu dr. Kreku? Naša veral ljubez do Boga in od Njega zapovedana ljubezen do bližnjega — to sta oni dve jasni zvezdi voditeljici, ki sta Kreka in Mahniča očarali tako, da sta popolnoma pozabila nase, da sta živela le za »ponižane in razžaljene«.

Vršili so se še nadaljnji katoliški shodi, kjer smo — poleg vseh drugih problemov, ki so žulili slovenstvo — tudi v šolskih zadevah, predvsem koroških in primorskih, protestirali, zahtevali, grajali, karali, celo vljudno prosili, kajti Avstrija ni bila naša narodna država, marveč ma-čeha, iz katere je bilo treba izsiliti tudi najbolj opravičene stvari, navadno ob protestu drugih narodnih obuplencev, ki jih je Avstrija krotila s svojo grčavo šibo.

Prehod v Jugoslavijo, nova situacija.

Ko je dr. Krek med potekom svetovne vojne definitivno opustil vsak up na sanacijo Avstrije, je začel — začetkoma previdno, potem pa vedno bolj javno in odločno — pripravljati teren za našo lastno narodno državo v zvezi s Hrvati in Srbi, za državo, ki nam jo je s svojim proroškim duhom napovedoval nam, takratnim akademikom, svojim učencem, že mnogo let pred svetovno vojno tam gori nad Kranjem pri Sv. Joštu...

Po nečutenem svetovnem klanju, kot ga menda človeštvo še ni videlo, so padla stara carstva in iz razvalin so se dvignile nove države, med njimi tudi naša kraljevina. Za nas katolike je nastala sedaj tudi na šolskem polju nova situacija, nova grupacija sil; ž njo vred se je pojavila potreba medsebojnega posvetovanja o izpremenjenem položaju in ukrepanja o poteh, ki jih bomo hodili v bodoče v naši lastni narodni državi.

Sedanja družba: dva tabera.

Gospoda moj! Ko so češkoslovaški katoliki ob priliki povprašali državnega predsednika Masaryka, koliko pravic bodo uživali v novi nacionalni državi, jim je ta modri mož dokaj lakonično odgovoril: »Koliko si jih boste sami priborili!« Slavni zbor! Slovenski in hrvaški katoliki smo se v prejšnji državi borili predvsem za narodni jezik v državnih uradih, v šoli za narodni pouk; versko-nravnih značaj šolskega pouka v splošnem ni bil ogrožen. V naši novi narodni državi, ki smo si je želeli vsi, jo pozdravili z uprav elementarnim navdušenjem vsi — široke ljudske mase ravno tako prisrčno kot inteligenca — v tej naši novi državi se mi katoliki nahajamo v istem

zele jasnem položaju kakor naši češkoslovaški bratje in sestre. Pravie bomo imeli in uživali toliko, kolikor si jih bomo sami znali priboriti; versko-nravné šole bomo torej imeli, če si jo bomo priborili. So znamenja na nebu, ki nas silijo k opreznosti. Kakor rakete se ponavljajo vedno novi predlogi: enkrat, da je treba verouk izločiti iz šole; drugič, da je treba ukiniti vse privatno šolstvo; tretjič, da naj se odpravi humanistična gimnazija in drugi, tekoni mnogih decenij odlično uveljavljeni šolski tip; četrtič, da naj se uvede enoten šolski tip za celo državo; petič, da naj o verouku v šoli ukrepa edina država, ne pa tudi Cerkev in starši, itd. itd.

Položaj katoličanov v novi državi.

Gospoda moja! Naša deviza za bodoča leta bo — boj, boj, ki bo tem težji, čim več bomo imeli opravka z nasprotniki, ki zahtevajo svobodo le zase, ne pa tudi za svojega bližnjega, ne vedoč, da z ugneta-njem svobode svojega bližnjega kopljejo grob tudi svoji lastni svobodi. (Viharno odobravanje.)

In vendar tega škodljivega anahronističnega boja ne bi bilo treba, če bi bilo na nasprotni strani dovolj uvidevnosti, dovolj odkritosrčne dobre volje, dovolj res pravega demokratičnega mišljenja. Mi ljubimo našo državo, zato nas to brezplodno tratenje energije, ki bi jo z mnogo večjim pridom lahko uporabili drugod, boli, zelo boli. (Ploskanje.)

Slavni zbor! Kdor se hoče z uspehom borovati, kdor hoče v boju doseči zmago, se mora poleg drugih priprav seznaniti tudi z vojnim terenom. Skušajmo torej ugotoviti naše in nasprotne pozicije.

Prva zabloda sedanje družbe.

V splošnem narodnem navdušenju, v prevelikem, skoro bi rekel, otročjem zaupanju nismo pravočasno opazili, kako se nam ruši pozicija za pozicijo, kako vedno bolj na stranpoti uhaja naša katoliška in narodna šola.

Značilno za sodobno družbo je neizmerno precenjevanje, tako rekoč oboževanje države, obenem pa negiranje Cerkve, te od Boga nam namenjene poslanke, ki vodi bedno človeštvo skozi časno življenje v boljšo večnost. Katoličanstvo kot univerzalna Cerkev dviga posameznika nad družbo, nad državo; daje mu večne individualne pravice ter od vseh družabnih okoliščin neodvisno moralno dostojanstvo; obenem ga pa spaja s to družbo z neizminljivimi, versko-etično utemeljenimi socialnimi dolžnostmi, s svojo zapovedjo ljubezni do bližnjega zaradi Boga in s svojim vzvišenim pojmovanjem družbe kot božjega kraljestva. Zato zahteva ta vera zvestega, pridnega, ročnega in duševnega dela, poštenega pridobivanja v potu obraza, skrbi za občni blagor, pravičnega zakonodajstva, pa tudi pravičnega pravstvenega odnosa vladajočih do vladanih in narobe.*

To pojmovanje katolicizma, ki je sveto milijonom in milijonom vernikov po vseh kontinentih sveta, pojmovanje, ki ga hočemo mi katoliki tudi uveljaviti v naših šolah potom versko-nravnega pouka, to naziranje je trn v peti svobodomiselstvu, ki se istovetno z državo in zahteva zanj, to se pravi zase, absolutno odločevanje v vseh šolskih in vzgojnih vprašanjih, brez ozira na starše in Cerkev. Organizirajo se učiteljski kongresi, za katerimi ne stojijo široke ljudske mase; zato so njihovi skle-

* Cf. Slovenec, 19. avgust 1923.

pi, njihove resolucije, v kolikor nas sprotujejo katoliškim načelom, za nas brezpredmetne in brez veljave in država, če ne bo hotela očitno kljubovati ljudstvu, jih v naših katoliških šolah ne bo smela izvajati. (Viharno odobravanje.)

Gospoda moja! Nekateri naši državni-ki so udarjeni s slepoto. Pred našimi očmi države nastajajo in se rušijo v prah; državni zakoni se sklepajo, se v življenje uvajajo, pa zopet hirajo in izginjajo brez sledu; cerkev in od nje čuvane božje postavine zapovedi pa stoje trdno kot morski svetilnik na skali v razpenjenem morju in bodo kljubovale stoletjem in stoletjem, v okviru božje previdnosti in odločbe. Kristus je rekel: »Pojdite in učite vse narode...«; učite jih spoštovati vse, karkoli sem vam povedal« (Mat. 28, 19—20). Gospoda moja, mislite li, da bo Cerkev, da bomo mi katoliki to Kristusovo zapoved nekaterim zaslepljenim državnikom na ljubo omalovaževali in pozabili? Nikdar! (Gromoviti klici: Nikdar!)

Cerkev, učiteljica in vzgojiteljica narodov, ima večno poslanstvo, ki ga je vršila, ko je še rimski orel krožil nad vsemi obalami Sredozemskega morja, ko sta si mogočni Frank in ponosni Bizantince delila takrat znani svet, ko so nastopali in odstopali mogočni narodi na svetovni pozornici; Cerkev bo vršila svoje večno poslanstvo tudi v naši državi, kinaj Bog, ki jo je postavil na tako odlična zgodovinska tla, v svoji neizmerni dobroti ne kloni slavno bodočnost. In pri tem poslanstvu bomo našo Cerkev podpirali mi katoliki z vsemi močmi, brez ozira na levo in desno, ne strašče se nobenih psov, nobenih očitaj, najmanj še seveda očitaj brezdomovinstva. (Viharno odobravanje.)

Kajti, gospoda moja, če nas katolike veže vsja zapoved, zapoved božja, potem nas ta zapoved mnogo bolj veže nego državna zapoved, to je zapoved vsakokratne slučajne večine v parlamentu. So gotove zadeve, ki so nam katolikom svete, sakrosančne, nespremenljive. Blagor državi, ki to uvaža, ki zadovolji vse opravičene težnje katolikov čast njenim državnikom, ki svojih državljanov-katolikov ne žalijo, marveč znajo upoštevati njihova najintimnejša čustva, njihove neomajne življenjske smernice. Z dovolj katoliki so najtrdnjši steber vsake države, obenem pa pionir slave in ugleda dotične države v vseh državah celega sveta, kjer stanujejo naši verski bratje in sestre. V tem oziru smo katoliki res internacionalni, kar s ponosom ugotavljamo; v tej smeri lahko državi neizmerno koristimo, kajti mi katoliki celega sveta smo bistvenih stvarih eno srce, ena misel in preje najdemo pot do src državljnov druge države, nego od vlade podkupljeni, oziroma plačani časopisi. (Viharno odobravanje.)

Druga zabloda sedanje družbe.

Druga značilna poteza sedanje družbe, ki hoče na nas katoliki s silo eksperimentirati svoje misli in nazore, je neprestano, že nekako bolešno — če ni zlohotno namerno — poudarjanje narodnega edinstva in s tem zvezana zahteva po absolutni unifikaciji, po popolnem integralnem ujedinjenju in izenačenju vseh kultur, miselnih, jezikovnih, celo ekonomskih razlik v naši državi, razlik, ki so plod sto- in stoletne različne zgodovine, ki so nujna posledica zemljepisnih, podnebnih in drugih faktorjev, ki jih ni moči premeniti, kaj šele odstraniti. Pomislimo vendar, kako strašen korak nazaj v temo bi s takim ujedinjenjem mi Slo-

Edgar Allan Poe:

Znameniti doživljaji Arturja Gordona Pyma.

(Dalje.)

Dno jame je bilo tri do štiri palce visoko in pokrito s skoro nezaznatim finim prahom, pod katerim se je nadaljeval črni granit. Na desnem koncu se je nahajala špranja, o kateri sem zgoraj govoril. Hotela sva jo podrobneje preiskati. Prodirala sva vanjo s silo, požela ovirajoče trnje in odstranila kup ostrih kreslinih kamnov, ki so bili nekam podobni ostremu koncu pušice. Svetlobni žarek konec razpoke naravnost je nanovo opogumil. Slednjič sva se stisnila kakšnih 30 čevljev daleč v špranjo ter našla odprtino, ki jo je tvoril nizek, pravilen obok. Tla so bila posuta s istim prefinim prahom. Zdal se je spet docela zjasnilo. Po kratkem ovinku sva dospela v drug predel z visokimi stenami, ki se je ozkoval od prvega le po podolgasti obliki.

Dolg je bil od vhoda okrog ovinka pa do skrajnega konca 550 vatlov. Odkrila sva odprtino, ki je bila kakor prva zamašena z grmičevjem in z belimi, puščicnim ostrinam podobnimi kreslinimi kamni. Prerila sva se skozi špranja je bila 40 čevljev dolga in vodila v tretjo jamo, ki je popolnoma sličila prvi. Bila je podolgovata, dolga 320 vatlov. Ob njenem koncu se je nahajala od-

prtina, približno 6 čevljev široka in 15 čevljev globoko v skalovju. Vodila je v laporev sklad. Dalje ni bilo nobene jame več. Skoro sva že zapustila špranjo, kamor je prodrla le malo svetlobe, ko me je Peters opozoril na čudne zareze na laporjevi steni, ki je zapirala zagato. Z malo domišljije si spoznal severno zarezo za surovo izdelano sliko človeka, ki je stezal roko. Ostale črke so sličile črkam tujega alfabeta. Peters je bil res tako nespameten, da jih je smatral črkam. Dokazal sem mu zmoto s tem, da sem pobral s tal več listov laporja, ki so se očitno odkrušili od stene in docela spadali v zareze, ki so bile torej naravne.

Ko sva se prepričala, da nama te čudne čačke ne bodo odprle izhoda iz ječe, sva se potrla in malodušna vrnila vrh hriba. Naslednjih 24 ur se ni nič pomembnega zgodilo, razen da sva našla pri raziskavanju za tretjo jamo dve trikotni luknji, ki sta bili jako globoki. Stene so bile tudi iz črnega granita. Bilo je nepotrebno lezti v luknje, kajti izgledale so kakor naravni vodnjaki in bile očitno brez odtoka. Vsaka je merila okoli 20 vatlov v obsegu.

Štirindvajseto poglavje.

20. sva se slednjič odločila, da za vsako ceno zapustiva skrivališče. Z lesniki, ki so nama povzročali peklenške bolečine, se nisva mogla več prehranjevati. Južno po-

bočje je bilo iz najmehkejšega salovca; padalo pa je skoraj navpično najmanj 150 čevljev globoko in se celo obločilo na mnogih mestih preko prepada. Po dolgem iskanku sva naposled odkrila ozek pas približno 20 čevljev pod robom. Peters se je spustil na zvezanih robcih nanj. Težavneje sem tudi jaz dospel tja. Zdal sva uvidela, da je mogoče celo pot opraviti tako, kot sva prišla iz zasute soteske do vrha, to je s tem, da usekava z noži stopnice v zemljo. Ni mogoče povedati, kako nevarno je to bilo; nisva pa imela drugega izhoda. Zato sklepa ni nič več omajalo.

Na stezi, o kateri sem baš govoril, je rastle nekaj lesk; na eno sva pritrčila vrv iz robcev. Drugi konec sem ovil Petersu okrog bokov in ga spustil preko roba prepada, da so se robci nategnili. Nato je zvrtil globoko luknjo v salovec — približno 8 do 10 palcev — in zabil s pištolo močan klin v steno. Potem sem ga dvignil za kakšne 4 čevlje, nakar je zabil drugi klin, tako da je imel oporo za noge in roke. Zdal sem odvezal robce od lesnike in mu vrzel konec vrvi. Privezal jo je na vrh klin in se nato spustil 3 čevlje globoko pod spodnjega. Tako daleč je namreč segla vrv. Ko pa je bilo treba odvezati robce od vrhnjega klina, se je izkazalo, da je zvrtil luknjo predaleč narazen. Zato je prerezal vrv 6 palcev pod oporo in navezal robce na drugi klin. Jaz si ne bi nikdar izmislił te

metode, ki se jo imam zahvaliti le tovariševi domiselnosti in odločnosti. Stopil je še na nekatere štrline in brez nesreče došel na dno doline.

Trpelo je nekaj časa, preden sem se odločil, da mu sledim. Peters je pred plezanjem slekel srajco, ki je zdaj obenem moja tvorila vrv, po kateri naj bi se spuščal v prepad. Vrgel sem Petersu mušketo prireditel vrv na grmovje in hitro zdrsal doli. Upal sem, da z odločnimi kretnjami odpodim bojazljivost, ki se me je neprisilno kovano lotila in se večala vsak trenutek. Posrečilo se mi je za prvih štiri, pet stopnjic. Tedaj pa sem začutil, kako se je do mišljija vedno živahneje ukvarjala z zlo na kriza, kjer obetati vnaprej padanje je popustljivostjo salovca. Zaman sem se napenjal, da bi nepremično uprl oči v steno. Cimbolj sem se trudil, da ne bi mislil, tem bolj so oživele s preplašljivo natančnostjo vse takšne predstave. Slednjič je nastopil tako nevarna, v vseh položajih usodepolna kriza, kjer obetati vnaprej padanje je bilo v groznih barvah pred očmi slabost, vrtil glavo, zadnji boj, nepod-omedlevo te naposled s strahotno muko silovito naglo ga padca. Domišljija si je ustvarila resnico. Vse grozote, ki sem si jih umišljeval, se me napadle zares. Kolena so močno udarjala drugo ob drugo; počasi, toda z nezmoljivo gotovostjo so se mi rahljali prsti. Šel sem zvonjenje v ušesu in sem si dejal:

koristi. Država nam mora biti nekaj višjega. Naša država mora postati v resnici ljudska država, v kateri bomo videli vsi državljani brez razlike svojo zaščitnico, svojo oravo mater.

Nočemo obujati žalostnih spominov na minula leta po zedinjenju. Mnogo se je v teh letih grešilo zoper vrhovno poslanstvo naše države. Kreniti moramo na drugo pot. Vrniti se moramo nazaj k tistim temeljnim principom, ki smo jih oznanjali ob našem zedinjenju.

Kaj pa je glavna naloga državlanske vzgoje? Po Foersterju ni glavna naloga državlanske vzgoje samo pouk o državnih napravah (domovinoznanstvo), temveč smotrna gojitev in izpopolnitev tistih lastnosti značaja, ki so posebno važne za pravilno pojmovanje in izpolnjevanje vseh dolžnosti ter za pravilno pojmovanje odgovornosti v državnem življenju. Kdo je pravi državljani? Po starogrškem nazoru tisti, ki povsod in vselej podrejuje zasebno korist splošnemu blagru.

V ljudstvu moramo gojiti zavest odgovornosti za vse dogodke države. Jaz, ti in mi vsi smo odgovorni za usodo naše države. V ljudstvu moramo vzbujati in gojiti resnično viteško mišljenje. Zlasti časopisje bi moralo biti v tem oziru dober zgled. Obsojati moramo tisti rokavniški način polemike, ki se je v zadnjih letih zopet razpasel po gotovem delu časopisja, kateremu ni nič sveto, ki oblati brez razloga tudi najboljše narodne voditelje, ki neprestano zasramuje in zaničuje naše najvišje narodne in verske svetinje.

V državlanski vzgoji morajo zopet zavladati etična načela, sicer zabredemo v divje boje strankarskih strasti, da se bo lahko reklo: Homo homini lupus (človek je človeku volk), dasiravno bi morali biti ljudje vsi bratje, bratje vsi narodni (Prešeren).

Iz rusko-japonske vojske se pripoveduje sledeča zanimiva anekdota. Ranjenega ruskega častnika, ki je prišel v japonsko bolnišnico, je obvezoval japonski bolniški strežnik. »Ali ste kristjan?« ga vpraša ruski častnik. »Dac,« odgovori Japonec. »To sem opazil že po načinu, kako ste me prijel,« pristavi ruski častnik. Ali ni ta anek-

dota velikega pomena tudi za našo državlansko vzgojo? Na drugem mestu naveda Foerster znan izrek: »Pomoči svoje pero najprej v svojo vest, potem v črnilo!«

Državlanska vzgoja vsebuje ne le individualno, temveč tudi družabno vzgojo. Temelj te vzgoje najdemo v družini, nadaljuje se v šolah, organizacijah in po časopisju. Brez dvoma je bila naša državlanska vzgoja pomanjkljiva. Treba nam je temeljite preosnove. Na polju ožjega domovinoznanstva imamo še premalo knjig in učnih pripomočkov. Še manj jih imamo na polju politične etike in pedagogike. Povsod je še treba orati ledino. Učenci, vzgojitelji in voditelji našega naroda, tukaj vas še čaka hvaležno polje!

Tudi naše organizacije lahko mnogo koristnega store v tem oziru. Primerna predavanja, ki jih naj prirejejo društva o tem predmetu, naj izpolnijo to vrzel in naj poglobijo našo državlansko vzgojo, ki je enako potrebna širokim slojem našega ljudstva, kakor tudi najvišjim organom naše države.

Narodna in državlanska vzgoja je državotvorno delo prve vrste.

Viharno pozdravljen je povzel nato besedo lavantinski škof dr. Karlin:

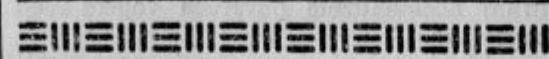
»Prevzvišeni g. nuncij! Presvetli škof! Cenjeni zborovalci! Moj govor bo jako kratak. Iskreno se zahvaljujem vsem govornikom, ki so se pošteno trudili, da nam dajo smernice, po katerih bomo delali. Zlasti govornikom-lajnikom se zahvaljujem za njihovo izvrstno pomoč. Bog jim povrni! Druga moja želja je, da vzamejo te smernice s seboj vsi udeležniki in jih povedo tudi drugim, ki tu niso navzoči.

Vi ste opazili, da je bil jako lep prizor, ko je naš pri našem prihodu pozdravljalo ubrano zvonjenje zvonov. Meni vsaj se je zdelo, da vidim v duhu pesnika Potočnika, ki je pel: Zvonovi zvonite, na delo budite, ker prazno je delo brez žegna z nebes. Bog naj blagoslovi naše in vaše delo. Zato vam dajem svoj pastirski blagoslov.«

Po blagoslovu je predsednik Strukelj zaključil zborovanje z željo, naj prinese zborovanje dobri stvari obilo blagoslova in uspeha.

besedi. Tako, kakor govorita »atekizem« in nezmotljiva Cerkev. Tako je treba tudi v neokrnjeni morali preroditi in znova okrepiti srca naša! — Slednjič je treba vsebolj odpreti srca milosti, ki šumi iz studencev zveličanja v katoliški Cerkev. Milost je moč odzgoraj. Milost je mati velikih, res katoliških dejanj. Kjer je milost, tam je Bog; kjer je Bog, tam je junštvo. Zato je milost neomajno zaupanje katoliškega srca. Milost prihaja v molitvi. Ali molimo? Premalo molimo. Morda mnogo delamo: govorimo, pišemo, zborujemo, prirejamo, organiziramo — toda molimo premalo. Več molitve! več molitve! Ako Gospod ne zida hiše, zastoj se trudi, kateri jo zidajo!... Milost prihaja v presv. daritvi, v besedi božji, v sv. zakramentih. Kako je tu z nami, ki hočemo biti bojovníki za katoliško stvar? Izprašajmo si vest brez hinavščine! Kdor zanemarija zlasti sv. zakramente, ta bo slab junak v boju za katoliško stvar. Milost prihaja z vsem ozračjem cerkvenega življenja; treba je torej povsem živeti s Cerkvijo: z njenimi postnimi in velikonočnimi dnevi, z njenimi bratovščinami in kongregacijami, s celim njenim bogatim življenjem, zato da prihaja bogata milost in ž njo čudeži njenih del. V vseh teh stvareh se reformirajmo, kjer in kolikor je potreba: v ljubezni do Cerkve, v njeni veri, v njeni morali, v njeni milosti. Potem primimo za božje orožje in pojdemo v boj ob hudem času — ogromna križarska vojska, ki gre med narod spet nazaj jemati, kar si je med narodom v vihrav časi osvojila tal nevera, mrzla in mlačna vera, brezbriznost in popustljivost v katoliškem mišljenju, hotenju, življenju! Delajmo! nosimo težo dneva in boja! vztrajajmo in posijalo bo spet na celo našo lepo zemljo kraljestvo božje.

Po govoru g. kanonika dr. Opeke je imel zagrebški nadškof dr. Bauer pontifikalno sv. mašo, med katero se je pod vodstvom g. St. Premrla pela šafnerjeva »Missa Seraphica« s spremljevanjem dr. Čerinovega vojaškega orkestra in orgelj. Orgljal je g. stolni vikar Zabret.

Na kaj ne smem pozabiti

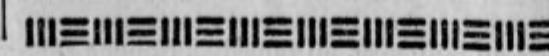
ko pridem na Katoliški shod v Ljubljano?

NA VSAK NAČIN

si moram ogledati pri »NOVI ZALOŽBI« (poleg nunske cerkve) ali v »JUGOSLOVANSKI KNJIGARNI« (poleg stolnice) PRVI ZVEZEK

Krekovih izbranih spisov

Da sem jo dobil v roke, bi jo bil že kupil in prebral. — (Cena vezani knjigi 56 Din, brošir. 45 Din.) Te vasitico še pridenem k potnim stroškom!

Zborovanja v odsekih.

Šolski odsek.

Predseduje semeniški ravnatelj Ignacij Nadrah. Za podpredsednika se izvolila prof. Josip Osana in nadučitelj Iv. Strukelj, za zapisnikarja gđena Anica Lebar, kateheta Andrej Ažman in Val. Toma.

Pred pričetkom zborovanja pozdravi udeležence dubrovniški škof dr. Jos. Marčelić in bodri navzoče učiteljstvo, naj polaga prav tako važnost na srčno kulturo kakor na umsko vzgojo. Današnji svet boleha na pomanjkanju srčne kulture.

Zborovanja se je udeležil tudi papežev nuncij Pellegrinetti, škofa dr. Jeglič in dr. Karlin, poslanca dr. Korosec in A. Sušnik, višja šolska nadzornika Wester in Gabršček in veliko število učiteljev, učiteljic, duhovnikov in drugega občinstva.

V nastopnem prinašamo kratko poročilo o vsebini referatov in besedilo sklenjenih resolucij.

I. SPLOŠNA NAČELA.

(Referent prof. dr. I. Samsar.)

Naloga katoliškega shoda je, vsemu našemu javnemu življenju zažrtati pot po večni veljavnih načelih katoliške vere. Če si hočemo po teh načelih urediti bodočnost, se moramo najprej ozreti v šolo. Kdor ima mladino, ima bodočnost. Kakršna je naša mladina, taka bo naša bodočnost.

Stojimo pred novim šolskim zakonom. Načrt za ta zakon — za osnovne in srednje šole — so napravili ljudje, ki niso upoštevali naših razmer in ne našega katoliškega vernega ljudstva. Ta načrt še ni zakon, a lahko postane čez noč. Katoliški shod je poklican, da glasno in nedvoumno ugotovi zahteve slovenskega ljudstva glede naših šol.

Podlaga šolskim resolucijam, ki jih je sestavil pripravljalni odbor s sodelovanjem zastopnikov Slomškove zveze in srednjošolskih profesorjev, so nastopna načela:

1. Otroci so last staršev. Starši bodo od njih dajali odgovor. Zato so starši odgovorni tudi za vzgojo svojih otrok. Zato morajo imeti starši pravico, odločevati o vzgoji svojih otrok. Naše katoliško ljudstvo, ki je po veliki večini verno, zahteva versko vzgojo svojih otrok.

2. Namesto staršev pa vodi po božji zapovedi versko vzgojo v šoli katoliška cerkev, ki ji je njen ustanovitelj zapovedal: »Pojdite in učite vse narode!« Zato mora cerkev imeti v šoli pravico, ne samo učiti verouk, ampak tudi voditi versko vzgojo, ker vsaka prava vzgoja — tudi narodna in državlanska — mora sloneti na verski podlagi. Cerkev ima pa tudi pravico čuvati, da pouk v ostalih predmetih ne nasprotuje verski vzgoji. To jasno določa cerkveni zakonik can. 1372, 2. can. 1373; zlasti pa can. 1381, § 1: »Religiosa iuventutis institutio in scholis quibuslibet auctoritatem et inspectionem Ecclesiae subiecitur.« § 2: »Ordinarius locorum ius et officium est vigilandi, ne in quibusvis scholis sui territorii quidquam contra fidem vel bonos mores tradatur aut fiat.«

3. Država ne sme imeti monopola na šole. Zato zahtevamo, da imajo zasebne šole, ki so pogosto boljše kot državne, iste pravice kot državne, če izpolnjujejo vse tiste zakonito določene predpise, ki jih država zahteva v državnih šolah.

To moramo zlasti odločno poudarjati nasproti načrtu novega šolskega zakona — za osnovno in srednjo šolo —, ki hoče zasebno šolstvo omejiti ali popolnoma uničiti. Vprašamo: Zakaj in čemu? Ne moremo najti drugega vzroka kakor kulturno-bojne namene. Za zasebne šole zahtevamo popolno enakopravnost z državnimi šolami v imenu svobode, v imenu pravičnosti in v imenu zdravega šolskega napredka. — (Živahno odobravanje.)

Nato predlaga govornik primerne resolucije, ki so se po živahni debati, ki so se je udeležili kateheti: Zaplotnik, Čadež in Ažman, učitelji (oziroma nadučitelji): Bric, Ambrožič, Rustjan, Žužek, prof. dr. Grafenauer in drugi, sprejele v tej-le obliki:

Splošna načela.

Za vse vrste naših šol naj veljajo nastopna splošna načela:

1. V šolskih zadevah imajo pravico odločevati starši, cerkev in država.

2. Kakor ima država pravico, zahtevati določeno mero znanja in državljansko vzgojo, tako ima katol. cerkev in katol. starši pravico, zahtevati katoliško vzgojo otrok.

Zato zahtevamo za naše šole, naj bosta vzgoja in pouk v vseh predmetih, v kolikor zadevata verskonravno stran, uravnana po načelih katoliške vere.

3. Šola naj goji ljubezen do naroda in države. Trajna in požrtvovalna ljubezen do naroda in države pa more sloneti le na verski vzgoji.

4. Verouk bodi obvezen predmet v vseh državnih šolah. Obvezne morajo biti tudi verske vaj.

5. Cerkev ima pravico, voditi in nadzorovati verouk v šoli in čuvati, da v šoli ne bo kaj učilo ali delalo proti veri in pravosti.

6. Verski pouk in verske vaje morajo oskrbovati od cerkve pooblašteni katoliški duhovniki, le v izjemnih slučajih tudi druge od cerkve pooblašcene učne moči.

7. Poleg države in učiteljstva morajo imeti cerkev in starši v šolskih odborih (krajevnih, okrožnih, pokrajinskih in osrednjih) primerno zastopstvo.

8. Poleg državnih so dovoljene tudi zasebne šole. Država jih mora podpirati. Vse tiste pravice, ki jih imajo državne šole, zahtevamo tudi za zasebne šole, a te izpolnjujejo vse tiste zakonito določene pogoje, ki veljajo za državne šole.

9. Veroučitelje na državnih šolah nastavlja državna oblast le v sporazumu s cerkveno oblastjo.

10. Marijine kongregacije in druge ključno verske organizacije so od šolske oblasti neodvisne, zato jih ta ne sme ovirati.

11. Šolska oblast naj s primernimi odredbami in s potrebno strogostjo prepreči kvarne vplive na šolsko mladino, zlasti kvarni vpliv slabih stanovanj, gledaliških in kinematografskih predstav, pri čemer naj jo podpirajo tudi druge državne oblasti.

II. OSNOVNE, MEŠČANSKE IN STROKOVNE ŠOLE.

O tem vprašanju so referirali trije govorniki. Najprej se je razpravljalo o osnovnih šolah.

(Referent nadučitelj Fortunat Lužar.)

Govornik je pojasnil pomen krščanstva za kulturo Slovencev in Srbov. Od raznih strani prihajajo poskusi za odstranitev religije in verskonravne vzgoje iz šol. Po kvarjenosti mladine pa opominja starše, da treba kreniti na drugo pot in da treba gojiti krščansko čuvstvenost in notranjo izpopolnitev. Ozirati se je tudi na srčno kulturo in ne samo na umsko izobrazbo.

V šoli je važna etična koncentracija predmetov. Vsi šolski predmeti in vse šolsko delo sploh naj ima raven z veroukom. Za vzgojo učencev naj pridno uporabljajo verski motivi. V šolske knjige je postaviti več snovi verske vsebine.

Ker neki moralisti zamerjajo te na trdnje temelje vzgoje, je nastala zahteva po svobodni šoli. Tako svoboda pouka imajo na Nizozemskem, v Belgiji in drugod. V takih šolah vlada samoodločba staršev; tudi take šole vzdržuje država. Tudi pri nas zahtevamo take šole!

Iz krščanske ljubezni in iz skrbi za povzdigo narodnega in državnega blagostanja je treba ustanoviti za manj nadarjen ali slaboumne vsaj po večjih mestih posebne pomožne šole, nadalje šole za slepe, gluhe, ogrožene, božjastne in pohabljen. Vzdrževati je treba mladinske domove, sirotišča in druge dobrodelnne zavode. Politika bodi v šoli izključena.

Učiteljstvo mora dobiti večjo izobrazbo. Priporočljiva je dovršitev vse srednje šole s posebnim pedagogijem, a dokler se to ne izvrši, naj ima učiteljstvo do stopna v vsučilišče. Ta zahteva večji izobrazbi bodi naša kardinalna točka, ki se mora v Jugoslaviji čimprej uresničiti.

Nato je razpravljala odsek

o meščanskih šolah.

(Referent Rudolf Pečjak.)

Govornik je opozarjal na napačno mnenje, ki jih ima ljudstvo o meščanskih šolah. Naziv teh šol, ki je sicer utemeljen zgodovini te vrste šol, a danes popolnoma neprimeren, zavaja ljudi, da menijo, da meščanske šole samo za take ljudi, ki ne bodo služili kraja z ročnim delom, baš nasprotni namen imajo meščanske šole. Nudišči hočejo višjo izobrazbo tistim mladencem in mladenkam, ki ne bodo študirali dalje, ampak se bodo udeleževali k umni gospodariji na kmetih, kot obrtniki kot trgovci, kot kvalificirani delavci in predelavci v tovarnah. Baš za te stanove, ki so v veliki nevarnosti, da precej pomen materialnih dobrin, hoče vzgojiti meščanska šola naraščaj, ki bo imel zaslužiti tudi za splošno kulturno vprašanje, ki bo v obveščanju s podrejenimi osebam kazal srčno kulturo, kakršno more dati vzgoja na krščanskih načelih.

Strokovna pisateljica gđena Anica Lebar je govorila

o vzgoji bolnih, nevarnih in duševno zaostalih otrok.

S posebno ljubeznijo mora krščansko vzgojitelj gledati na tiste otroke, ki jim narava dala manj darov nego drugim znanjem. Tudi slepi, gluhe, slabo nadarjeni, slaboumni, božjastni in pohabljeni ter zanemarjeni, ogroženi in pokvarjeni otroci morajo postati deležni sadov in velike zapovedi. Če bo med svetom

la krščanska ljubezen, potem tudi ni več leč čas, ko bodo pohabljeni in bolne pike izpostavljali. Že nastopajo krivi preki, ki obsojajo sočutje do bolnih, slepih, uhonemih in slaboumih ter kratkomahtevajo njih odstranitev. (Husley, Tille, Haller, Plözt.) Mi pa gledamo v vsakem človeku podobo božjo.

Na poti k luči vzemite vse s sabo: vse tiste, ki sreča skriva jim lice, ki tavajo v temi, ki žar jim ugaša otroka, ki nima zvezde vodnice, vse tiste, ki begajo v noč in trpljenje! Vi srečni romarji v versko življenje, peljite vse s sabo v ljubezni čuteč, peljite vse s sabo k Luči in Sreči!

Predavanju je sledilo živahno odobravanje. — Pri debati je sprožil minister na dr. A. Korošec misel, naj se posvetuje romškovska zveza tudi o novem tipu šole, ki so ga pred enim letom uvedli na Turin: o takozvani enotni in produktivni šoli. Ker se izdeluje pri nas nov šolski zakon, ki se bo predložil seveda predvsem na podlagi vzorcev iz drugih držav, želi govornik, da napiše kak strokovnjak tudi o tem vprašanju razpravo za Slovenskega študenta.

Nato so bile sprejete te resolucije:

II. OSNOVNE, MEŠČANSKE IN STROKOVNE ŠOLE.

V smislu izraženih splošnih načel zahtevamo:

1. Pouk katoliških otrok v katoliških šolah naj v vseh predmetih oskrbujejo versko in moralno neoporočene katoliške otroke.

2. Država mora versko šolo, osnovno, meščansko ali strokovno, zakonito in obvezno uvesti ter vzdrževati, kjerkoli jo zahtevajo starši za zakonito določeno število otrok.

3. Za izobrazbo vzornega katoliškega študenta zahtevamo katoliški pedagogij, katerega bodo izšle ne le strokovno temeljito izobražene, ampak tudi versko-moralno utrjene učne moči.

4. Obhajljemo, da se je del slovenskega učiteljstva odtujil verskemu prepričanju svojega naroda in da sovražno nastopa proti tovarišem, ki javno izpovedujejo katoliška načela. Učitelj iz »Slovenske zveze« izražamo zahvalo in priznanje; slovensko katoliško ljudstvo je z njimi.

III. SREDNJE ŠOLE.

(Referent prof. Jos. Osana.)

Uvodoma povdarja referent važnost obtoja privatnih srednjih šol s stališča konkurence in s stališča državlanske svobode. Pouku in vzgoji mladine je treba zlasti na srednjih šolah posvetiti posebno pozornost. Pri pouku v posameznih predmetih je treba paziti, da se podajajo točna dejstva, ne pa lažne hipoteze, zlasti take, ki nasprotujejo esenicam katoliške vere, kot gotova dejstva.

Mnogo važnejši še kot pouk je vzgoja srednješolske mladine v njenih najnevarnejših letih. Šola, ki bi svoje učence polnila samo z učno snovjo, bi zgrešila svoj namen; zlasti srednja šola mora mladino vzgajati, t. j. s poukom bistrimi um, utrjevati voljo in ljubezen do dela ter plemeniti srce. Materializem današnjih dni vodi človeka k vžigalstvu in po nižinah življenja, ne more pa vzgojiti pravega človeka; to doseže le idealizem na trdni podlagi, ki je katoliška vera s svojimi nauki ter vzvišenima idealoma Kristusa Boga in Prečišče Device. Zato zahtevamo versko srednjo šolo.

Ker pa živimo v državi raznih veroizpovedanj, ne moremo brez noč dobiti take državne srednje šole. Zato moramo zahtevati, da srednja šola ne nudi samo umske izobrazbe, ampak tudi verskonravno vzgojo za življenje, ne samo moralno, ki je itak postulat vsake, tudi brezverske šole, ampak verskonravno, ker samo ta more človeka obarovati v težkih trenutkih življenja, da ne zabliži in utone v moralno življenje. Zato zahtevamo, da se verouk poučuje v vseh razredih vseh srednjih šol.

Končno zahtevamo tudi, da se ohrani humanistična gimnazija neokrnjena, ne samo, ker najboljše posreduje humanizem, ki nam je krvavo potreben, in ker se je prav dobro obnesla med našim ljudstvom, ampak tudi ker nas kulturne naloge Jugoslavije, ki stoji na nekdanjem ozemlju grške in rimsko-kulturne, s katerima je tesno zvezana, do tega naravnost silijo: saj je Jugoslavija most med vzhodom in zapadom.

Predlaga te-le resolucije, ki se sprejmejo po kratki debati, v kateri so govorniki naglašali važnost in potrebo humanistične izobrazbe:

1. V smislu prej navedenih splošnih načel zahteva katoliški shod versko srednjo šolo.

2. Dokler take državne srednje šole ni, naj srednja šola ne nudi samo umske izobrazbe, ampak tudi verskonravno vzgojo za življenje. Zato naj se verouk poučuje v vseh razredih vseh srednjih šol — tudi strokovnih in tehničnih — najmanj po dve uri na teden.

3. Z ozirom na kulturno nalogo, ki jo ima Jugoslavija kot most med vzhodom in zahodom, ter z ozirom na kulturno zgodovinski in etični pomen, ki ga ima poznavanje grške in rimske kulture za naš narod, zahtevamo, da se ohrani humanistična gimnazija neokrnjena.

IV. O SKRBI ZA IZVENŠOLSKO VZGOJO SREDNJEŠOLSKO MLADINE.

(Referent prof. Ivan Dolenc.)

Referent opozarja na škodo, ki jo trpi dandanes vzgoja srednješolske mladine predvsem zaradi pomanjkanja stanovanj. V vseh postaj južne in državne železnice se vozijo dijaki dan na dan v srednje šole v Mariboru, Celju, Ljubljani in drugod. Ogromno časa izgube s čakanjem na vlak, ne morejo obiskovati prostih predmetov, ki so za splošno izobrazbo dostikrat prav tako važni kakor obvezni predmeti, in tudi časa za branje, za versko življenje in za razširjenje splošne izobrazbe jim primanjkuje. Zato predlaga, naj se ustanove v vseh mestih, kjer so srednje šole, dneva za vzgojo za dijake, ki se vozijo vsak dan z vlakom domov.

A tudi starši, ko so pripravljeni svojim otrokom plačati stanovanje v mestu, so dostikrat v veliki zadregi, kako dobiti primeren stanovanje ob sedanjih splošnih stanovanjskih bedi. Skušnja je pokazala, da so starši s posebnim veseljem pošiljali svoje otroke v konvikte, kjer je bilo za njih znanstveni napredek in za moralno vzgojo najboljše preskrbljeno. V konviktih se lahko bolj pazi na to, da dijaki tudi prosti čas najbolje izrabijo za razširjenje svoje splošne izobrazbe. Zato priporoča, naj se ustanove po vseh krajih, kjer so srednje šole, dijaški konvikti, oziroma naj se že postoječi konvikti po možnosti razširijo.

Pri vzgoji mladine je treba gledati ne samo na njen znanstveni napredek, ampak se mora posebna pozornost posvečati tudi skrbi, da bo mladina dovršila svoje študije moralno zdrava. Zato priporoča kat. shod dijakom in dijakinjam na srednjih šolah, naj v čim večjem številu vstopajo v marijanske kongregacije, ki so institucije za moralno obnovo par excellence.

V naši dobi pa ne smemo pozabiti še na eno panogo vzgoje, ki je s sedanjih demokracijskih časov postala posebno važna: vzgoje za demokracijsko mišljenje in parlamentarno udeleževanje. Tega se navdi dijak s tem, da se udeležuje življenja in dela v dijaških odsekih pri kulturnih organizacijah, pri katerih mu je po šolskih predpisih sodelovanje dovoljeno. Seveda morajo vse take organizacije izpopolnjevati smotre znanstvene in moralne vzgoje na srednji šoli. V takih organizacijah se nauči dijak voditi samostojno manjše organizme in se prostovoljno podrediti večji celoti. Vzgoja se za socialno delo. Zato priporoča kat. shod dijakom sodelovanje pri katoliških kulturnih organizacijah, ki so po šolskih predpisih dijakom dostopne, v kolikor pospešujejo smotre znanstvene in moralne vzgoje in seveda ne jemljejo dijakom časa, ki ga rabijo za šolo.

Brez debate se sprejmejo resolucije:

1. Katoliški shod opozarja na škodo, ki jo trpi izvenšolska vzgoja srednješolske mladine v moralnem oziru in glede učnih uspehov v šoli radi silnega pomanjkanja stanovanj. Zato naj se

a) ustanovi za dijake, ki se vozijo po železnici v šolo, v vsakem mestu dnevno zavetišče, kjer bodo dijaki lahko plodovito porabili čas, ko čakajo na vlak. V ta zavetišča naj se sprejemajo tudi dijaki iz mesta, kateri doma nimajo primerne prostora za učenje.

b) Pomanjkanje stanovanj in vzgojni momenti zahtevajo, da se ustanove v vseh mestih, kjer so srednje šole, dijaški konvikti, ki bodo pod strokovnim vodstvom skrbeli za umstveni in moralni napredek njih izročene mladine. V tem oziru priporoča katoliški shod podpiranje društva Pripraviški dom, ki namerava zgraditi tak konvikt za učiteljske. Že obstoječi konvikti naj se po možnosti razširijo.

2. Posebna pozornost naj se posveča razširjanju Marijanskih kongregacij za srednješolsko mladino.

3. Za izpopolnitev splošne izobrazbe in vzgoje se priporoča ustanovitev dijaških odsekov pri katoliških kulturnih organizacijah, pri katerih je srednješolski mladini po šolskih predpisih dovoljeno sodelovati.

V. O STANOVANJAH ZA VISOKOŠOLCE.

(Referent prof. I. Dolenc.)

V zvezi z referatom o pomanjkanju dijaških stanovanj je opozoril referent še na perečo rano pomanjkanja stanovanj za visokošolce. Visokošolski študij zahteva prav posebno poglobitve v predmet. Velik del visokošolcev pa danes nima mirnega kotička, kjer bi se mogel nemoteno pripravljati na svoj bodoči poklic in si razširjati svojo splošno izobrazbo. Država nam je dala v Ljubljani univerzo, katere blagodejni vplivi na kulturni nivo naše slovenske prestonice se že močno čutijo. Treba je na vi-

sokošolski mladini tudi omogočiti, da kar najboljše porabi dragoceni čas priprave na svoj bodoči poklic. Zato naj zgradi slovensko ljudstvo svojim visokošolcem v Ljubljani vseučilišni dom.

Sprejme se tale resolucija:

Slovenski narod se zaveda ogromnega pomena, ki ga ima za njegov duševni in gnetni napredek vseučilišče, lastno kulturno ognjišče. Zaveda se tudi dolžnosti, da pomaga pri nalogi, da se vzgoji zadostno število strokovno prvovrstne in moralno zdrave inteligence. Zato priporoča katoliški shod ustanovitev društva, ki bi si stavilo za nalogo, da čimprej zgradi v Ljubljani vseučiliški dom, kjer bi imeli visokošolci primerna stanovanja in tudi druga sredstva na razpolago, ki so jim potrebna za strokovno izobrazbo in moralno vzgojo.

VI. DRUŠTVO »KRŠČANSKA ŠOLA«.

Referent kanonik in semeniški vodja Ign. Nadrah.

Referent poroča o pripravah za ustanovitev društva Krščanska šola, ki naj zbere v svojem okrilju vse, ki jim je do krščanske vzgoje otrok. Sprejela se je ta-le resolucija:

Katoliški shod pozivlja vse zavedne katoličane, da stopijo v društvo »Krščanska šola«.

Ob sklepu je povzel besedo poslanec prof. A. Sušnik in zagotovil zborovalce, da bo Jugoslovanski klub napel vse sile, da izvojuje zahteve, izražene v sprejetih resolucijah. Boril se bo za pravice zasebnih šol in za ohranitev humanistične gimnazije. Enako ne bo nikdar odstopil od neizpodbojne zahteve, da se mora verskem pouku odkazati vsoli odlično mesto. Kar se tiče kongregacij, se je o tem že pogosto razpravljalo v šolskem odseku v zbornici. Zanimivo je bilo, da so se proti kongregacijam posebno borili prečanski poslanci (Nemec in Slovenec), ki so obenem naglašali, da so katoličani. Jugoslovanski klub je izjavil, da sploh ne sodeluje več v šolskem odseku v slučaju, če bi šolski odsek hotel kongregacije odpraviti. Prišlo je med poslanci v tem oziru do ostrega spora, ki ga je pomagal poravnati skupščinski predsednik Ljuba Jovanović, bivši minister ver, ki je sam priznal, da ni našel v pravih kongregacij ničesar protidržavnega. (Veselost.)

Nato je zaključil predsednik kan. Ign. Nadrah štiriurno zborovanje z apelom na navzoče: Rajšium retinego prepustiti svoje otroke brez verstvi!

Odsek za Narodno prosveto.

Zborovanja za narodno prosveto se je udeležilo mnogobrojno občinstvo, ki je docela napolnilo dvorano Ljudskega doma. Zbor je počastil s svojim obiskom tudi prevz. šibeniški škof Mileta, katerega je predsednik dr. Josip Puntar iskreno pozdravil.

Podpredsednika zborovanja sta bila prof. Jarc in prof. dr. Capuder.

Najprvo je referiral dr. Capuder o našem dosedanjem delu ter cilju in metodah za bodočnost.

V referatu se poda zgodovina prosvetnega dela na kršč. temelju od ustanovitve prvega kat. društva rokodelskih pomočnikov v Ljubljani (1855) do najnovejše dobe. Prvi trije katol. shodi niso imeli še posebnega odseka za prosveto, zato je zlasti z ozirom na velik razvoj kat. izobr. organizacij 4. kat. shod moral posebej razpravljati o kršč. izobrazbi. Poleg kat. shodov je bila glavna gonilna moč na prosvetnem polju SKSZ in podobni oziroma zveze (KSZ v Mariboru) zlasti pod vodstvom dr. Kreka in na Stajerskem dr. Korošca in dr. Hohnjeca. V najnovejšem času je veliko prosvetnega dela vršila mladinska organizacija Orlov in Orlic. Ideje krščanstva in slovanstva ter narodna ideja (obrambni boj) so bile vodilne ideje in kat. shodi so podajali vedno popolnejše smernice in opozarjali na nova sredstva. Med cilji za naprej je posebno poudariti končno zedinjenje slov. naroda in delo izobr. organizacij za spoznavanje z zaslužnjimi brati in za zanimanje za zaslužnjene dežele. Pri tem je treba stare forme z novo vsebino, ne pa vedno hrepeneti po novih, vanje pa vlivati staro.

Drugi je poročal o mladinskih organizacijah g. Fr. Zabr. O njegovem poročilu se je vnela živahna debata, ki je pokazala, kako veliko umevanje za mladinsko organizacijo vlada v vseh katoliških krogih.

Tretji je poročal Narte Velikonja o ljudskih odrh.

Referent ugotavlja, da je to vprašanje izniklo kar samo od sebe, dosedanjí kat. shodi so ga gledali bolj z organizatorne plati. Toda problem je globlji ter ima dalekosežne posledice. Ljudski odrsi so postali nepogrešljivi stebri našega prosvetnega dela. Ljudstvo pričakuje od igre raztresenosti, oddiha, moraš mu pa v igri dati priliko da se zbere, da gleda vase. Nuditi mu moraš in moraš estetični užitek, dvigati ga moraš in moraš estetično, etično ter mu tudi bistriri razum. Z igró vzgajaj zmisel za lepoto, lepo knjižo, ožerinaš nazorno probleme

svetovnega in življenjskega nazora. Dobra igra je najboljšo sredstvo zoper film in šund. Narod potrebuje mnogo lepih in dobrih predstav, le da mu naši diletantski odrsi tega ne morejo nuditi v tolikšni meri. Kajti še bolj važen je odnos med igro in igralcem nego med igro in poslušalcem. Igralec se še bolj vzgaja estetično, etično in intelektualno nego gledalec, igralec se more, in gledati mora voditelj odnosno režiser, da se poglobi vase, da se vzgaja. Vsa vaja in vsaka igra nudi vadiatelju na roki priliko za predavanje, ko mora igro igralcu tolmačiti. Zaradi tega naj ne igrajo po deželi neestetičnih iger, naj ne igrajo korporacije, ki niso v to poklicane kakor gasilci ali Mar. družbe. Igrajo naj se dobre igre, ki so primerne, dobro pripravljene, dobro igrane na dobrem odru. Zavrača pogosto slabo igranje naših odrov ter poziva dramatične odseke, naj ne kvarijo kulture. Naša društva na deželi ne vršijo svoje dolžnosti; zahtevajo sicer od centrale vsestranske pomoči, toda žrtvujejo za to nerada. Priporoča združeno vzajemnost med centralo in društvi tudi glede nabave iger.

Praktično nasvetuje, naj nihče ne postavlja odra, preden se ni posvetoval z izkušenimi ljudmi. Uvedimo potovalne odre na vzajemni podlagi, uvedimo v reformne odre, omogočimo dramtizacijo, uvedimo gostovanje sosednjih društev z dobro igro, ustvarimo si v Ljubljani iz vseh naših prosvet vzorno diletantsko gledališče, ki bo z gostovanjem po deželi in redno igro v Ljubljani nekakšen vadiateljski zbor za ljudske odre ter preigral vse igre, ki morejo na deželo. To je še tembolj potrebno, ker nasprotniki snujejo nekaj podobnega. Varovati moramo oder neestetično smešnih iger, predvsem so take igre z nemešanimi vlogami. Da se oskrbe društva s potrebnimi dobrimi igrami, naj se osnuje centralni sklad za preskrbovanje iger, bodisi prevodov ali originalnih del. Ker je vprašanje ljudskih odrov vzniklo brez kakšne posebne pobuje, moramo računati z njim ter obrniti to prosvetno gibanje ljudstvu in kulturi v hasek, dasi moramo dati dobremu temeljitemu predavanju prednost.

Prof. Jarc je poročal o državljski vzgoji v naših organizacijah. Izvajal je:

Na dosedanjih kat. shodih so se obravnavala vprašanja verske, socialne in umetniške kulture, letos se prvič govori tudi o politični naši kulturi, ki ji je predpogoj naša lastna državnost. Politična moč vsacega naroda izvira iz politizacije poedincev. Nemčija in Rusija s političnim doktrinarizmom sta domovina strankarske razcepljenosti, za Anglijo, Francijo in Ameriko, kjer se je delala realna, prožna politika, je pa značilno menjavanje velikih strank. Politiške kulture so prožete v teh državah najširše množice.

K politični kulturi vodi državljanska izobrazba. Zanj se je začelo zanimanje v raznih državah (Nizozemska, Danska, Švica) že pred desetletji. Objekt državljanske izobrazbe je mladina počenši z osnovno šolo. Sredstva: spoznavanje domače zemlje in zgodovine, spoznavanje domačega ustroja, mednarodnega prava in politične zgodovine in zunanje politike. Anglez pravi: Svet bo last tistega, ki bo o njem najbolj informiran. Važna je v tem vloga dnevnega časopisja. Vzgled bi morala biti velika zapadno-evropska glasila, ki razmotrivajo velika politična vprašanja na znanstveni bazi, »sine ira et studio«. Z državljanskim podukom bi morala začeti osnovna šola in sicer ne z nepotrebnim memoriranjem in balastom (pogrešno je popolnoma Brinarjevo Domovinoznanstvo), ampak izhajaje od najožje parlamentarne edinice, od občanskega zastopa in buditi že v otroku pravni čut z vzgledi iz vsakdanjega življenja. Srednja šola zanemarija ta del izobrazbe skoraz popolnoma, dasi je zani najlepša prilika v raznih strokah, zlasti tudi v klas. filozofiji z analogijami iz življenja starega veka in moderne dobe. Zamujeno je treba popraviti v naših organizacijah, Orle in izobr. društva imajo tu hvaležno polje. Izda se naj Državljska čitanka, čije se stavki naj bodo predmet diskuzije. V debati se vzgaja posameznik za parlamentarizem, čegar začetek je v obč. upravi. Največje važnosti je politično šolanje ž. mladostnikov in pol. voditeljev. Rabimo nujno Krekistov akademijo po vzgledu francoske »Ecole libres de sciences politiques«. Ta akademija tudi ne bo smela zanemariti splošne ekonomske izobrazbe.

V skladu s Foersterjem je treba razviti pedagogiko politične kulture, ki ji bodi cilj buditi zmisel za socialno odgovornost proti individualističnemu in kolektivističnemu egoizmu. Ta pedagogika mora imeti za osnovo versko-moralni zmisel države. Budi naj, naslanjaje se na vsakdanje življenje čut odgovornosti za pojave v življenjski skupnosti in zmisel za zblizanje razdvojenih razredov. Za vzgled naj nam služi angl.-ameriški School-city system in Boysehubi v zvezi s Settlementi. Tako vzgojen rod se bo zavedal svoje državnosti!

Kot zadnji je referiral dr. Puntar o zadevi osrednjega prosvetnega doma. O tem bomo še podrobneje poročali.

Zborovanje odseka za leposlovje, znanost in umetnost.

Odek za leposlovje, znanost in umetnost je zboroval v ponedeljek dopoldne v dvorani Akademskega doma. Dvorana je bila nabito polna. Zborovanje je otvoril univ. profesor dr. Fr. Lukman. Prvi referat je o umetnosti. Referira dr. Fr. Stelč. O stvari razpravlja v treh oddelkih. V prvem poda kratek pregled naše umetniške sedanosti z ozirom na versko stališče in sklene z ozirom na svoja izvajanja in ugotovitve zadnjega katoliškega shoda, da je cerkev samo toliko interesirana na razvoju umetniških problemov in struj, v kolikor so te zmoglo obogatiti umetnost v bogohastni službi, propagirati njene ideje. Vsak tehnični in formalni napredek umetnosti ji more samo služiti, zato je lahko indiferentna napram borbi umetniških struj. Umetnine pa, ki nastajajo, so kot delo človekovo in izraz njegovega čustvovanja in hotenja tako kot vsako drugo njegovo dejanje podvržene kritiki z etičnega stališča; minimalna zahteva napram njim more biti, da ne žalijo verskonavnega čuta.

V drugem delu govori o cerkveni umetnosti in njenih ciljih v sedanosti. Cerkveno umetnost označi kot praktični potrebi, okrasu in verski vzpodbudi prikriveno umetnostno tvorbo; s tem je tudi že zadosti jasno označena principijelna zahteva do njenih kvalit. Resnost in reprezentativnost sta dve osnovni potezi njenega značaja. Za cerkev, ki je občeljudski, reprezentativni prostor, moramo staviti na umetnika čim večje zahteve, kajti on ne ustvarja za enega človeka in za en dan, ampak za cele generacije. Značaj cerkvene umetnosti ne more biti enodnevne, ker njene ideje niso enodnevnne.

Po vojni proživlja cerkvena umetnost trojno krizo. Najprej vsled pomanjkanja materialnih sredstev, drugič vsled nizkega nivoja umetnostne kvalitete mašnega rokodelskega izvora, tretjič vsled vvajanja fabriških izdelkov v bogohastno službo. Naloga sedanje generacije mora biti v prvi vrsti, da čim popolneje ohrani in vzdrži obstoječe cerkvene umetnine; pri novih pa mora prodreti načelo, da umetniška vrednost ne obstoji v dragocenem materialu, ampak v namenski in materialni pristnosti in ljubezni, s katero je umetnik svoje delo ustvaril.

V tretjem delu razpravlja o varstvu cerkvenih spomenikov in predloži nazadnje v odobritev sledeče resolucije:

1. Katoliški shod poudarja, da se mora vsak katoličan zavedati, da je dober tisk v sedanjih časih trdna opora katoliške ideje in najnujnejša potreba za njeno ohranitev med Slovenci. Cilj, za katerim moramo torej stremeti, je, da bo vsak katoliški Slovenec lahko dobil svojim duševnim potrebam z dobro literaturo.

2. Katoliški shod želi, da bi naše založbe ne zaostale glede rednega izdajanja poljudne, verske in npravo neoporečne lepe književnosti. Zato se naj redno izdajanje takih knjig obnovi.

To podjetje naj se organizira v zvezi s priobčenimi deli v naših listih, ki naj se načeloma ponatiskujejo in izdajajo kot ceno čtivo za ljudstvo.

3. Katoliški shod pozdravlja reorganizacijo publikacij Mohorjeve družbe in družbo najtopleje priporoča slovenskemu ljudstvu. Pozdravlja dalje Goriško Matico in ji želi najlepših uspehov pri versko-nravnem delovanju za ljudstvo.

4. Katoliški shod pozdravlja ustanovitev »Mladike« in jo toplo priporoča. Ob enem poudarja važnost literarno-umetnostne revije, ki jo predstavlja »Dom in Svet«. Katoliški shod pozivlja javnost, naj smatra za svojo kulturno dolžnost, omogočiti obstanek teh dveh glasil.

5. Katoliški shod pozivlja založništvo »Slovenca«, da omogoči tedensko ali vsaj 14 dnevno prilogo, ki bo posvečena kulturi in sistematično opozarjala na dobro čtivo, posebno na izdaje naših podjetij.

Po referatu se je razvila živahna debata, nakar so bile soglasno sprejete tozadnevne resolucije.

Nato je poročal o domači zgodovini in vodstvu arhivov msgr. V. Steska. Podal je pregled o domačih zgodovinarjih zadnjih petih vekov. Opozarjal je na celjsko kroniko, na nabiralca vinskih napisov Avguščina Tyfferna, na Tomaža Hrena, Scarlichijev zapisnik iz l. 1631, na Schönleba, Valva-zorja, Thalnitscherja, Linhart, Hoffa in Vodnika. Nova doba je nastopila, ko je začelo zgodovinsko društvo za Kranjsko izdajati svoj list, ki je zbral in vzgojil celo vrsto preiskovalcev domače zgodovine. Mnogo so storili za spoznavanje domače zgodovine pisatelji raznih zgod. spisov: Dimitz, Prapat, Rutar, Vrhovec, Orožen, Lapajne, Müller, Elye, Šumi, dr. Kos, dr. Gruden itd. Zgodovino fara ljublj. škofije je začel izdajati A. Koblar, ki je našel mnogo posnemačev. Ign. Orožen je objavljial zgodovino dekanij lavant škofije. Učitelji so izdali popise okrajnih glavarstev: Novomesto, Krško, Postojna, Logatec in Kočevje. Žal, da se delo ni nadaljevalo. Listi »časopis za zgodovino in narodopis« v Mariboru, Glasnik Muz.

društva za Slovenijo, Zbornik umetnostnozgod. društva objavljajo še sedaj zgod. gradivo in razprave.

V debato je zelo stvarno posegel g. prof. dr. Janko Polca, ki je priporočal, da bi se v bodoče domača zgodovina pošlah bolj poučevala nego v preteklosti, da bi se razni zunanji državni arhivi za slovenske dežele bolj uporabljali nego so se dosedaj, da bi se izdajanje farnih kronik še bolj pospeševalo in naj bi posamezno zgodovinska društva v Sloveniji gojila ožje stike nego dosedaj. Vse tozadnevne predlagane resolucije z dodatnimi g. dr. Polca, ki jih je podpisal g. ravnatelj Mantuani, so bile soglasno sprejete.

V dvorano sta vstopila, prisrčno pozdravljena, apostolski nuncij Pellegrinetti in škof dr. Jeglič. Predsedstvo je prevzel nato msgr. Steska, nakar je referiral o znanstvu prof. dr. Lukman.

Referent omenja, da se je pred svetov. vojsko pri Slovencih za znanost mnogokaj storilo, da smo pa živeli v razmerah, ki so zabranjevale gojenje znanosti v večjem obsegu. Spominja se ljubljanskega škofa dr. Jegliča, ki je ustanovil prvo slovensko gimnazijo in po prevratu vzel zase tiskovne stroške za lat.slov. ročni slovar. Nadalje omenja, kako je po prevratu oživela misel na ustanovitev univerze v Ljubljani in kako se je l. 1919. uresničila. Nadalje pojasnjuje pomen ljubljanske univerze, ki ga ima sama zase kot domač najvišji kulturni zavod in znanstveno središče ter v družbi z univerzama v Belgradu in Zagrebu. Tri univerze niso konkurenčni zavodi, marveč morajo biti tri delavne sestre, ki ustvarjajo vsaka po svoji individualnosti množijo in bogatijo skupno kulturno posest domovine. Referent se obrača nato proti nasprotnikom ljubljanske univerze in zahteva, da se ji enkrat za vselej zagotovi obstoj v polnem obsegu, t. j. s peterimi fakultetami, in se ji dajo sredstva za izpopolnitev. Posebej še zavrača v zadnjem času izraženo namero, da bi se teološka fakulteta »spojila« z zagrebško; tak poiskus bi morali smatrati za zapostavljanje in izraz neprijateljstva. Nato referent navaja znanstvene organizacije, ki so nastale po ustanovitvi univerze in v zvezi z njo, ter njih publikacije. Pozivlja Slovence, naj se zanimajo za razvoj in delo univerze, ter ga z vso močjo podpirajo.

Slednjič opozarja na potrebo oskrbeti za znanstveni naraščaj in mu dati sredstva, da se izpopolni po inozemskih znanstvenih zavodih. Priporoča, naj se podpira Mahničeva ustanova Leonove družbe, naj se za njo zainteresirajo širji krogi potom izobraževalne organizacije.

Od referenta predložene resolucije so bile soglasno sprejete. Resolucije priporočajo med drugim, naj se započeta poljudna znanstvena knjižnica kar najhitreje nadaljuje, in pozivajo kat. založništva, naj omogočujejo publikacije znanstvenih del.

O časnikarstvu poroča urednik Franc Smodej. Referent opozarja na finančne težkoče, ki ovirajo razvoj našega časopisja, za katerim ne stoji velebanke. Je pa po drugi strani to velika moralna prednost pred drugim odvisnim časopisjem, ker za naše časopisje obstoja le ena obveznost, ki pa je blagodejnega upliva in absolutno potrebna, obveznost desetoro božjih zapovedi. Referent zahteva od vsega pošteno in dobro mislečega občinstva več moralne opore in umevanja za naše časopisje. Tu bi se mogli mnogo učiti od svobodomislecev, ki ne naročuje, ne čita, ne sprejme nobenega lista in ne sodeluje pri nobenem drugem časopisu kakor pri svojem.

Časopisje, ki zastopa krščansko svetovno naziranje, mora služiti duhu in ne mamoni, luči duha, izobrazbi duha; časopisje podaja sliko dneva in tedna; zato se od njega ne sme zahtevati, da prevzame nalogo, ki jo naj vrše knjige. Ne smeta si pa nasprotovati, marveč je naloga knjige, da časopisje poglobi in izpopolni. Naše časopisje mora služiti izobrazbi v duhu resnice in mora zato zatirati laž. V tem grešijo informatorji, na katere se mora časnikar zanašati. Z vso odločnostjo zahteva referent potrebno obzirnost do osebnega dostojanstva političnega nasprotnika. Naš bog ne velja osebam kot takim, marveč načelom, osebnostim pa le v toliko, kolikor ne nastopajo kot osebnosti, marveč kot nositelji idej. V tem oziru je bilo slovensko občinstvo v preteklih desetletjih napačno vzgojeno. Katoliško časopisje mora nadalje služiti ljudskemu blagru, ne pa ljudskim strastem in samoljubnostim. Priznan pedagog Foerster je v tem oziru dejal: »Prav poseben tisti, ki izpovedujejo krščanstvo, so dolžni, da uravnajo svoje politično delovanje, govore in pisanje silam vesti.« Referent konstatira žalostno dejstvo, da krščanskemu svetovnemu naziranju nasprotno časopisje zadnja leta objavlja listke, ki spadajo v takozvano »šundliteraturo«, in ta smrda se še ponatiskuje in razpošilja v masah med ljudstvo, da je zastupil Slovenska literatura je bila doslej na glasu, da je najčistejša, ker do zadnjih časov ni poznala šundliterature. Proti tej je treba najodločnejše nastopiti in njen demoralizirajoč upliv paralizirati s ponatisti zdravega zabavnega

čtiva, vsaj s ponatistom listkov, ki so umetniške kvalitete in resnično zabavni. Tu se je zadnje čase neopustno grešilo. Predlagane resolucije so bile soglasno sprejete.

Visoka gosta, apostolski nuncij in ljubljanski škof sta se nato poslovila; predsednik se jim je zahvalil za pozornost.

Dr. Joža Lovrenčič referira o leposlovju. Najprej ugovarja proti izrazu poljudna ali ljudska literatura, ker to zavaja na krivo pot mnenja kot da so razne vrste literature. Prav tako ni umesten izraz katoliška umetnost ali literatura, kajti književnost, katere bistvo sta Lepota in Resnica, more biti samo dobra ali slaba. Zato predlaga, da se govori o dobri literaturi. Klic po katoliški literaturi je nastal kot naravna reakcija na kokeriranje pisateljev z nizkimi instinkti človeške narave iz namena, da bi take knjige bolj vlekle. To pa je slabo brez ozira na to, da ni katoliško. Vsak trezen človek mora tako pojmovanje literatovega poklica obsojati.

Umetnost, presojana z verskega sta-

Obrtniško zborovanje v Rokodelskem domu.

Ob obilni udeležbi so zborovali v ponedeljek dne 27. avgusta 1923 v Rokodelskem domu, matici vsega pokreta in dela na tem polju, zastopniki obrtniškega stanu. Med slovenskimi delovnimi stanovci so bili ravno katoliško misleči rokodelci tisti, kateri so najbolj umevali važnost stanovskega združevanja.

Na današnjem zborovanju so poleg ljubljanskih obitnikov navzoči zastopniki tega stanu iz cele Slovenije. Med njimi sedi predsednik katoliškega društva rokodelskih pomočnikov, kanonik Stroj, njih učitelj in svetovalec. Zborovanja so se udeležili poslanci Gostinčar, Stanovnik, Nemanič, Škulj, Vesenjaj in Zebot. Klub občinskih svetovalcev SLS v Ljubljani sta zastopala občinska svetovalca Srebot in Moškerc, Trgovsko in obrtniško zbornico predsednik Knez, ministrstvo za trgovino komisar dr. Pfeifer, Slomškovo zvezo g. Jovan, mestni magistrat ljubljanski komisar dr. Kodre, Delavsko zvezo dr. Gosar. Kmetško zvezo je zastopal predsednik Stanovnik, Zvezo slov. obrtnih zadrug g. E. Franchetti. Navzoči so bili zastopniki skoro vseh Obrtnih zvez.

Zborovanje je otvoril predsednik Jugoslovanske Obrtne zveze, zbornični svetnik g.

I. OGRIN,

kateri je potem, ko je pozdravil rokodelce in njihove goste na današnjem zborovanju, izvajal med velikim pritrjevanjem zborovalcev: Prežeta katoliških načel naj bo cela organizacija. V tem zmislu naj se razvija in krepi! (Tako je!) Zato upam, da bo katoliški shod tudi za nas obrtnike, trgovce in industrijce nekaj mejnik, ki bo določil smernice vsem našim organizacijam. Naj nas druži misel, da smo vsi stanovi, bodisi kmetijski, obrtni, delavski ali uradniški, navezani na medsebojno delovanje in sporazum. Vsak stan ima svoje težave in težnje, posebno danes, ko nam je dolgoletna vojska zasedala težke rane bodisi na gospodarskem, bodisi na kulturnem polju, marsikoga pa je odtujila krščanski veri ali ga pa napravila versko mlačnega.

Za nas Slovence pa je verska in moralna konsolidacija še posebno važna, ker živimo v mladi in še neurejeni državi. Tudi obrtniki vseh vrst se imamo boriti s premnogimi težavami. Vendar ne smemo omagati. Hrepenenje, hotenje in delovanje po čim popolnejši organizaciji vseh naših vrst, ki naj se osredotoči v Jugoslovanski Obrtni Zvezi, naj nam bo prvi predpogoj. In tako nam zasije enkrat boljša bodočnost. (Živahno pritrjevanje.)

Na temelju posameznika, kot glavarja družine, naj se izpolnjuje in krepi tudi materijelno blagostanje posameznika kot podjetnika, seveda mora biti to delovanje prežeto po načelih krščanskih idej, da ne izkorišča drugih stanov, bodisi tistih, ki nam pomagajo pri izvrševanju dela v naših podjetjih, bodisi onih, ki konsumirajo in se poslužujejo naših proizvodov. (Pritrjevanje.) Naše delovanje pri pridobivanju materijelnih zakladov naj bo sicer po pameti svobodno, kar edino da danes možnost do gospodarskega blagostanja naroda in države, vendar ne smemo nikdar priti navskriž z odgovornostjo, ki jo imamo napram Bogu, posebno pa ne z naukom o ljubezni do bližnjega, oziroma napram drugim stanovom. Naš cilj nam vendar mora biti Bog in njegove zapovedi, ter se moramo zavedati, kaj nas naša vera uči, in da imamo nesmrtno dušo. V tem zmislu vas torej pozdravljam ter želim današnjemu zborovanju prav mnogo uspeha. Bog blagoslovi naše delo! (Živahno pritrjevanje in ploskanje.)

STALIŠČE OBRNIKOV NAPRAM DANAŠNJEMU GOSPODARSKEMU POLOŽAJU.

O tem predmetu je nato izčrpno in temeljito med velikim pritrjevanjem zborovalcev referiral g. ravnatelj Janko Jo-

lišča, ni odvisna od slučajnih formalnih problemov in struj, ki jih zastopajo.

Živimo v času mistike, poglobitve človeka in iskanja večnostnih vrednot. Težnja po preroči je vseobča in tudi naša knjiga, kolikor se je pojavila po vojni, je nedvomno globlja in resnejša.

Nato govori o položaju slovenske knjige po vojni. Narastla je posebno prevodna literatura. Pred poslušavci razgrne zanimivo sliko o naših založništvih in obžaluje, da so ravno katoliška založništva glede lepe knjige zadnji čas tako zaostala.

Poroča dalje o družbah, ki periodično izdajajo knjige in z zadovoljstvom konstatira nov tok pri Mohorjevi družbi.

Nato se ozre na literarne revije in poudarja kulturno potrebo »Dom in Svet« in »Mladike«, ki jima moramo obema v interesu naše kulture omogočiti nadaljnji obstoj. To je moralna dolžnost katoliške javnosti, naj so časi še tako neprijazni.

Konečno je referiral dr. Fr. Kimovec o glasbi in so bile tudi tozadnevne resolucije sprejete.

v a n, ki je povdarjal: Slika današnjih gospodarskih razmer je za vse pridobitne razmere žalostna, žalostna pa v dvojni meri za stanove, ki niso organizirani in nimajo moči, da dajo izraza svojem nezadovoljstvu in uspešno streme za izboljšanjem svojega položaja. Te razmere pričajo v dovolj vidni luči, da je malemu obrtniku pričakovati od pomoči edinole v močni stanovski in gospodarski organizaciji. (Živahno pritrjevanje in ploskanje.) Govor bomo objavili v celoti.

OBRITNO ZADRUŽNIŠTVO IN ELEKTRIFIKACIJA SLOVENIJE.

O obrtnem zadružništvu in elektrifikaciji Slovenije je referiral inž. Dušan Sernec. Poročevalec, katerega poročilo bomo o priliki dobesedno objavili, je posebno poudarjal: Z združenimi močmi se bje boj za vsakdanji kruh, za obstanek lažje in z večjim poudarkom, kakor more to storiti posameznik. Govornik je svoje poročilo resumiral sledeče: »Vi obrtniki šim stanom najmanj tako kot z drugimi stanovske organizacije in v manjše, med seboj spojene kreditne zadruge. Vi, ki daste državi, kar je državnega, imate tudi pravico zahtevati od nje, da ravna z združenim vašim stanom najmanj tako ko z drugimi stalnovi in Vam nud cenjen kredit. Jasno povzdignite svoj glas po od ljudstva prosta izvoljenem, gospodarsko močnem faktorju, ki more in bo v naši ožji domovini vse gospodarsko življenje oživljal in primerno pospeševal — to je po avtonomiji združene Slovenije! (Živahno pritrjevanje in ploskanje.)

Narodni poslanec Karol Škulj je nato govoril o državi in o obrti. Poudarjal je nujno potrebo, da država izdela socialno pravično zakonodajo in ostro kritiziral malomarnost vlade v tem oziru, ki je uknila obrtni svet, se ne zna prilagoditi našim gospodarskim razmeram, ne skrbi za kredit, zanemarija obrtno šolstvo in tlači obrt z navijanjem davčnega vijaka. Tudi poslanec Škulj je pozival obrtništvo k močni organizaciji in žel veliko odobravanje.

Debata.

Predsednik Ogrin je zelo obžaloval, ker izobrazba obrtnega naraščaja zalibog nazaduje. Poudarjal je, da mora država podpirati obrtne nadaljevalne šole in obžaloval, da je vlada ukinila prispevke obrtnim nadaljevalnim šolam. (Veliko ogorčenje in protestni klici.)

V debati, ki je sledila poročilu, je posl. Ivan Vesenjaj pozval organizacije, naj preskrbe poslancem potrebnega gradiva, da se bodo mogli z uspehom zavzeti za njihove koristi. Večja pozornost kakor dozdaj se mora posvetiti etični vzgoji obrtnega stanu. (Pritrjevanje.) O nezmožnih davčnih bremenih, ki tlačijo obrtnike je velezanimivo opozarjal zbor g. Sitar. Proti sedanjemu načinu zavarovanja je govoril g. Pogorelec. Grajal je, da se obrtnikom nalagajo previsoki pridobitni davki. Grajal je, da je od agrarne reforme izključen obrtnik. Zahteval je, da bodi tudi obrtnik deležen agrarne reforme. Grajal je ostro obsojal, da država ne nakazuje izplačil obrtnikom za dobavljene izdelke. Zbor je nato na predlog g. Gajška odobril sledeče

RESOLUCIJE.

Obrtniki, trgovci in industrijci, zbrani na svojem zborovanju prilikom V. kat shoda v Ljubljani, dne 27. avgusta, so na podlagi referatov sprejeli sledeče resolucije:

1. Obljubljamo udanost Cerkvi in zapovedim sv. vere ter hočemo v tem smislu uravnati svoje delovanje. Zvesto se hočemo držati tudi svojega programa, ki smo si ga postavili ob priliki volitev v konstituantno

2. Država naj zaščiti obrtni stan. Obrtniki naj bi imeli več možnosti sodelovanja pri zakonodaji in izdaji naredb.

3. Naše stanovsko zastopstvo, Trgovsko in obrtniško zbornico, se naj izpopolni v čim demokratičnejšem smislu (predvsem v pogledu volivnega reda) ter naj bodo njeni mnania oblastem merodajna.

4. Da bo obrtnikom omogočeno pridobiti si današnjim zahtevam zadoščujočo finančno možnost, se država poziva, da podpira obrtne kreditne zadruge z brezobrestnimi posojili, kakor tudi strojne zadruge, po katerih naj daje članom na daljši brezobrestno odplačljivi rok.

Glede razdelitve podpor naj se pritegnejo obrtne organizacije za posamezne pokrajine kot tudi celo državo.

Obrtno šolstvo je velike važnosti za razvoj in napredek obrtništva. Zato se država poziva, da vzdržuje že obstoječe obrtne nadaljevalne šole, kakor tudi vse šolstvo strokovnega značaja ter isto izpopolnjuje s šolstvom v strokovno-tehnični smeri.

6. Socialne dajatve so se uredile tako kot v najbolj industrializirani državi, ne da bi se pri tem vprašalo za mnenje malega in srednjega človeka. Ukinile so se vse stare priznane naprave, razpustili so se legalno izvoljeni odbori ter se samovoljno imenovali drugi, ki bodo zastopniki večine prizadetih. Vse te naprave ne služijo svojem namenu, temveč se izgubljajo premoženje z nesocialnim gospodarstvom.

7. Država se poziva, da obstoječi Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani reformira v tem smislu, da mu zopet prideli Obrtni svet, v katerem naj bodo zastopniki raznih strokovnih in domačih obrti. Z zavodom naj se spoji tehnološki institut, ki naj oskrbuje zbirko vsega, kar bi služilo malemu in srednjemu obrtniku v pomoč in napredek, kot: surovine, napol izdelki, stroji, risbe, modeli in potovalna obrtna predavanja in potovalne obrtne razstave.

8. Obrtni red glede obrtnih koncesij in obrtnih dovoljenj se v toliko izpopolni, da bo odgovarjal vsem lokalnim potrebam in da ne bo brez potrebe oviral samostojnosti posameznih obrtnikov. Smatramo za zgrešeno in naravnost škodljivo za obrtne interese, če bi se poskušalo za Slovenijo uvesti obrtni red, ki je bil izdelan za docela drugačne razmere, nego so v Sloveniji.

9. Kjerkoli dopuščajo agrarne razmere, naj se obrtni interesi domače obrti upoštevajo pred ostalimi, ki izvažajo napol izdelke. To naj velja za gozdne komplekse, ki stojijo pod agrarno reformo in one, ki so last države. Država se poziva, da tozadevne določbe zakonit v bodoči izvedbi agrarne reforme.

10. Država naj omeji delovanje raznih akcijskih in bančnih družb, da bodo res služile svojemu namenu, ker jim je sedaj možno neovirano monopolizirati razne obrti in se pečati s podjetji, za katere so upravičeni drugi ter na ta način upropaščajo cel alan.

11. Ves današnji davčni sistem direktnih davkov je stvorjen tako, da pridobitni sloji plačujejo ogromne svote. Davek naj se pravično porazdeli in izenači za celo državo.

12. Mali obrtnik, ki poseduje večino samo pridne roke, ni popolnoma nič preskrbljen niti za slučaje bolezni ali poškodb, niti proti starosti in onemoglosti. Zato naj država skrbi, da se tudi samostojni obrtnik zavaruje. Nam ne zadostuje, da se nam le nasvetuje zavarovanje pri zasebnih družbah, katerim gre samo za dobiček. Zavarovanje mora biti obvezno ter od države subvencionirano.

13. Državno oblast (ministrstvo za trgovino in industrijo) pozivamo, da preorientira delovanje na polju industrializacije, da ne favorizira vsaj za večino podjetij raznih akcijskih družb, ki so čestokrat še tujega izvora, ampak da podpira napredek domačih samostojnih obrtnikov, ki se izpopolnjujejo v trgovini in industriji ter da se zopet oživi in modernizirajo razne domače obrti, ker edino na ta način bomo prišli do trdnih temeljev lastne solidne industrije in trgovine. Tudi se ne strinjamo s sedanjim delovanjem, da se hoče namreč vse važnejše industrijske naprave prestaviti iz krajev, ki so bližje meje v centrum države.

14. Naša zbirališča naj bodo v rokodelskih ali obrtnih domovih, kjer naj se shajajo tudi pomočniki in vajenci. Ti domovi naj se časa primerno reformirajo in izpopolnijo.

15. Katoliški shod uvideva veliko potrebo skrbi za obrtni naraščaj, zato poziva vse katoliške organizacije prosvetnega in karitativnega značaja, da posvečajo svojo pozornost mladini revnejših slojev, jo podpirajo v njihovi želji po obrtnih poklicih in jo informirajo v smislu oklica Jugoslovanske Obrtne zveze v Ljubljani.

Resolucije so bile soglasno sprejete, nakar je predsednik Ogrin zaključil es lepo uspelo zborovanje.

Misijsko zborovanje

Se je vršilo v dvorani Deželnega muzeja. Ta dvorana sicer služi v dnevih katoliškega shoda za slikovito in zelo pregledno misijsko razstavo, vendar je našlo v njej prostora do 150 misijskih prijateljev iz vseh stanov, ki so obravnavali misijske zadeve na Slovenskem. Bilo je častno zastopano duhovništvo, svetno in redovno, Marijine družbe, slovenske misijske organizacije, Slomškova zveza pa je poslala na zborovanje posebnega zastopnika. Točno ob 2. uri je g. v. učitelj profesor dr. L. Ehrlich otvoril zborovanje s krepkim, kratkim nagovorom, v katerem je poudarjal važnost in vzvišenost misijskega dela. Sledili so trije referati.

Prvi govornik, g. Janez Okorn, bogoslovec, je v kratkih potezah podal pregled misijskih potreb in misijskega dela po vsem svetu.

Drugi govornik, g. Al. Zrček, akademik, je pokazal, kako delajo drugod izobraženci, zlasti akademiki in srednješolska mladina na najraznovrstnejše načine za misijone. — G. svetnik Janez Kalan, škofijski voditelj Marijinih družb, je izrazil svoje veselje, da se je tudi slovensko izobraženstvo začelo zanimati za misijone. Predlagal je, naj bi se vršil vsako leto velik misijski shod.

Misijski Andrej Tumpej je kot tretji govornik očrtal v kratkih potezah zgodovino misijstva na Slovenskem, ki se deli v dve dobi: cvetoča doba slovenskih misijonarjev in pojemajoča doba zgolj nabiranih društev. Poudarjal je, da nam ta zgodovina očitno kaže, da je treba pri misijskem delu skrbeti najprej za poklice. Zato se je v najnovejšem času obrnila naša misijska politika v to smer z ustanovitvijo Misijske zveze, katere sredstva in namene so prevzeli misijonarji sv. Vincencija Pavelskega in otvorili misijonistične pri Domalah. Veselo je iznenadil zborovalce, da ima misijonistične namene prevzeti posebno poganško pokrajino, ki jo pokristjanimo Slovenci. Začelo bo tudi izdajati misijski list »Katoliški misijonist«.

Pozval je vsa Slovenijo na misijsko delo. Sledila je zanimiva debata. Misijski dr. Zdešar je poudarjal, da bodo imeli misijski prijatelji, zlasti naobrazenci, priliko zadostiti svoji misijski dolžnosti s sodelovanjem pri napovedanem misijskem listu. Predlagal je stari misijski odbor v Ljubljani. Osnuje naj se vsem dostopna misijska knjižnica. Omenil je, kako se lahko ženski misijski poklici udeležijo pri usmiljenkah. (Dela usmiljenja, krščenje umirajočih otrok.) Več slovenskih usmiljenk že deluje na ta način. Jezuit p. Butkovič iz Skopja poroča, kako lahko slovenske učiteljice in dekleta misijsko delujejo v južni Srbiji. Zastopnik dalmatinskih bogoslovcev priporoča posebno molitev za misijone. G. prof. Lavlin priporoča letošnjo zimo misijski teden. G. župnik Andrej Zupanec opozarja na pomankljivost našega katekizma glede misijskega vprašanja. Nekateri gospodje so priporočali za uspešnejše širjenje misijstva predavanja s skriptičnimi slikami in misijske filme. Bogoslovec Glinšek priporoča letno romanje v misijonistične, kjer naj bi se vršilo letno misijsko zborovanje. Dveurno zanimivo zborovanje se je zaključilo z Očenašem za misijone. Na zborovanju so bile sprejete primerne resolucije.

Zborovanje voditeljev III. reda.

V frančiškanskem samostanu je bilo ob 2. uri popoldne zborovanje voditeljev III. reda sv. Frančiška. Zborovanje je vodil ljubljanski gvardijan p. Salvator Zobeč. Poudarjal je, kakšno korist ima III. red za duhovnika samega in kolikega pomena je za župnije. Vse pa zavisi od dobrih in vnetih voditeljev. Tretji red ni samo za stare ljudi, temveč v prvi vrsti za mlade. Načelo: mlade ljudi v Marijino družbo, stare pa v III. red je popolnoma napačno, ni cerkveno, zakaj cerkev ravno mlade ljudi vabi v III. red. (Papež Leon XIII., Benedikt XV.) G. voditelji so poudarjali potrebo nove izdaje III. redniških molitvenikov in primernih pesmi za shode. Določili so tudi, naj se vrše vsako leto krajevni shodi III. reda in leta 1926 ob priliki 700 letnice smrti sv. Frančiška naj se vrši vseslovenski III. redniški kongres. — Zborovanje posetil prevz. g. dr. Njard, unijski škof križevski. Jedro zborovanja je bilo: Katoliški shod je najlepša prilika, da se navdušimo za najbolj katoliško ustanovo, ki ima za svoje vodilo nekaj skrajšani evangelij, in to je III. red sv. Frančiška.

Zborovanje Marijinih družb.

je bilo popoldne ob 3. v Rokodelskem domu. Dvorana polna. Zbor otvoril škofijski voditelj in naznanil: V. katol. shod mora biti mejnik tudi v zgodovini naših kongregacij! Če smo že doslej delali zanje, hočemo odslej še vse bolj! V kratkem se otvori posebna kongregacijska pisarna. Duhovniki in laiki-kongregalisti ljubljanski so vabljeni, da bodo sodelovali v njej. Z novim letom začne izhajati glasilo za voditelje kongregacij, za družbe izide novo natančno navodilo za delo v družbah in odsekih. Dvigniti moramo kongregacije do največjega razmahala! One predvsem so poklicane delati za glavni cilj katoliškega shoda: versko-nravní prerod. Nadaljno zborovanje je vodil provincijal P. Prešern S. J., zapisnikar je bil g. Stular.

Prvi referat je imel g. dr. Merhar: »Marijinega češčenja pomen za vzgojo na-

rodac. S pesniško dikcijo je naslikal velik vzgojni pomen češčenja Brezmadežne. K sklepu predlaga, da napravimo v Ljubljani marijanski kongres, morda že prihodnje leto. — P. Prešern pove, da bo enak kongres bodoče leto tudi v Zagrebu.

Dr. Marko Natlačen je govoril o kongregacijah in inteligenciji. Povedal je, da za inteligenco ne more zadostovati kongregacija z navadnimi shodi in govori. Akademika inteligenca želi in potrebuje še drugačne hrane. Potrebuje znanstvenih predavanj verske vsebine iz vseh panog bogoznanstva, da se ve orientirati v tem kaosu sveta. S takimi predavanji se bo takoj jeseni začelo; da bi se le katoliška inteligenca tudi primerno odzvala! — Govori tudi o važnosti duhovnih vaj za inteligenco, za katere bo prilika posebno, ko se zgradi na škofovem posestvu na Goričanah »Dom duhovnih vaj«.

P. Ramšak S. J. je govoril o kongregacijah predvsem mladeniških. Ker v »Dom« ne bodo mogli hoditi na duhovne vaje vsi, treba duhovnih vaj za fante po posameznih župnijah. Po vseh! Naprošajo se redovniki vseh vrst, pa tudi svetni duhovniki, da bi hoteli prevzeti take duhovne vaje v sosednjih župnijah. Takoj v jeseni se mora začeti, in kakor kresovi po gorah naj gredo po župnijah, od ene do druge!

Kongregacije in nravní prerod narodac je bil zadnji govor, ki ga je imel g. Stular. Naše kongregacije že delajo misijsko in apostolsko, a še veliko premalo. V kongregacijah je velika moč, ki še ni dovolj izrabljena, duševni zaklad, ki še daleko ni dvignjen. Velike in grde napake našega ljudstva — pijančevanje, nenravnost, nečistost, surovost — pričajo, da smo še veliko premalo delali. Delovanje kongregacij se mora v narodu res kaj poznati! Zato moramo družbe dvigniti k še živahnejšemu življenju in intenzivnejšemu delu! Za to bo delala nova »pisarna«.

Resolucij ni bilo nikakih, ker jih je že dosti; pač pa odločna volja, da hočemo začeti takoj izvajati vse, o čemer se je govorilo. Marija naj pa pomaga!

Zborovanje katehetov.

V ponedeljek popoldne so imeli večji sestanek tudi slovenski katehete. Navzočih je bilo več tovarišev iz hrvatskih škofij. Posvetovanje sta posetila škofa dr. Njard in dr. Mileta. — Predvsem so se zborovalci posvetovali o vprašanju šolskih knjig za verouk na osnovnih šolah deloma zato, ker je nekaj knjig pošlo, druge bi pa radi zamenjali z boljimi. »Krščanski nauk za prvenec«, ki se tiska prav zdaj v novi izdaji samo za prvi in drugi razred, bo v prvi izdaji letos še služil v 3. razredu. — Storio se je tudi več primernih nasvetov, kako izpopolniti vrzel v nadaljnjih razredih. — Izrekla se je želja, da bi se tudi katehete lavantinske škofije združili v lastni organizaciji. Podrobnejše poročilo izide v »Vzajemnosti«.

Vtis katol. shoda v Belgradu in Zagrebu.

Belgrad, 27. avgusta. (Izv.) Mogočen vtis V. katoliškega shoda v Ljubljani se pozna tudi tukaj. Vsi listi prinašajo poročila o tej veličastni manifestaciji. Vsi priznavajo velik uspeh shoda in podpirajo prisotnost kralja na kongresu. Obenem pa objavljajo v zvezi s tem različne politične kombinacije, katerim se pa takoj pozna, da so brez vsake podlage.

Zagreb, 27. avgusta. (Izv.) Vsi listi se bavijo s katoliškim shodom v Ljubljani in navezujejo nanj politične kombinacije, ki so tako stilizirane, da se vidi, da so gole kombinacije. »Hrvat« piše v uvodniku, da Belgrad skuša Hrvate izolirati, jih ločiti od Slovencev in muslimanov ter jih na ta način potolči. Zato nudi zdaj Slovincem popolno avtonomijo v Sloveniji in 4 sedeže v vladi. Zato sta, kombinira »Hrvat«, odšla Jovanović in Janković v Ljubljano in se je tudi kralj udeležil V. katoliškega shoda. Mi ne vemo, pravi »Hrvat«, ali bodo Slovenci nasledili Pašiću in zapustili Hrvate, toda pravimo: Ako ne bo prišlo do pravega, trajnega in pravičnega sporazuma, se bo hrvatski narod boril do konca. — Demokratska »Riječ« tudi piše o katoliškem shodu v uvodnem članku, rekoč, da bi se radikali ne imeli pogajati z dr. Korošcem, dokler le-ta ne obsoi Radića in izstopi iz federalističnega bloka. Vlada, s katero bi bil dr. Korošec, bi ne bila v stanu likvidirati Radićevo vprašanje in rešiti naša nesluti državni problem. — Iz tega nasusa se vidi, da se demokratski enostavno ponujajo radikalom. — »Prava« komentira uvodoma vest »Slovenskega Narodac«, da Belgrad ponuja Hrvatom nagodbo in pravi, da treba preje Hrvatom vrniti sabor in lastno državnost, preden bi se mogla sklepati kakšna nagodba.

Seja ministrskega sveta.

Belgrad, 27. avgusta. (Izv.) Danes se je vršila ves dan z opoldanskim preledkom seja ministrskega sveta, na kateri se je naprej prebralo poročilo velikega župana Lukana o katoliškem shodu v Ljubljani. Ministrski svet je vzel manifestacije kralju ob tej priliki z zadovoljstvom na znanje. — Nato se je pretresalo vprašanje Stepana Radića, glede katerega je minister dr. Ninčić po seji časnika izjavil, da Radićeva misija v inozemstvu ni imela nobenega uspeha in ga tudi v nadalje ne bo imela. — Končno so se glede reškega vprašanja izdelale instrukcije naši delegaciji v Rimu. Te instrukcije se odposiljejo najprej Nikoli Pašiću v svrhu odobritve, oziroma korekture, nakar se šele odposiljejo naši delegaciji. O vsebini teh navodil ministri niso dali nobenih izjav. — Glede HRSS se je sklenilo, da se bodo proti njej ukrenile najstrožje odredbe.

Stališče muslimanov.

Zagreb, 27. avgusta. (Izvirno.) Iz Sarajeva javljajo, da je dr. Spaho časnika izjavil, da muslimanska avtonomistična stranka ne misli na novo orientacijo. O tem ne more zlasti po atentatu biti nobenega govora. Dr. Spaho misli odpotovati v Zagreb, kjer bo stopil v stik s predsedstvom HRSS in bo čakal na to, kakšno stališče zavzame SLS. Šele potem se bo moglo sklepati o nadaljnji taktiki muslimanske avtonomistične stranke.

RADIĆEVA PISMA.

Zagreb, 27. avgusta. (Izv.) Predsedstvo HRSS je dobilo dva pisma od Radića iz Londona, eno od 21., drugo pa od 22. avgusta, v katerih javlja, da je prišel v stik z mnogimi uglednimi angleškimi političnimi osebami ter jih informiral o hrvatskih razmerah in da vlada v Angliji veliko zanimanje za naš notranjepolitični položaj. Iz pisem se pa razvidi, da Radić dosedaj še ni prišel v stik z zastopniki angleške vlade.

FINANČNI ODBOR.

Belgrad, 27. avgusta. (Izv.) Finančni odbor bo imel sejo 3. septembra. Na tej seji bo finančni minister predložil budžetne dvajnajstine za oktober, november in december.

KONGRES ZEMLJORADNIŠKE STRANKE.

Belgrad, 27. avgusta. (Izv.) V Čuruku se je vršil kongres srbske zemljoradniške stranke. Glavno besedo je imel Vojislav Lazić. Kongres ni storil nobenih važnih sklepov.

ANGLEŽI ZAPUŠČAJO CARIGRAD.

London, 27. avgusta. (Izv.) »Morning-post« poroča, da so angleške čete začele zapuščati Carigrad.

SPOPADI MED MUSLIMANI IN HINDI.

Simla, 27. avgusta. (Izv.) Med muslimani in Hindi je prišlo do hudih spopadov, pri katerih je bilo ubitih sedem oseb.

LETALSKI REKORD.

Pariz, 27. avgusta. (Izv.) »Matin« poroča, da je letalec Mareyrol dosegel rekord. V 54 minutah je dosegel višino 3830 metrov.

JAPANSKA VLADA ODSTOPILA.

Tokio, 27. avgusta. (Izv.) Kabinet je demisioniral.

Dnevne novice.

— Glavni cilj katoliškega shoda — to je poudaril dr. Leskovar v slavnostnem govoru v nedeljo na Kongresnem trgu — je versko-nravní prerod naroda. Ali pa je ta prerod mogoč, dokler vlada pri nas tako pijančevanje? Kardinalna točka, jedro, okoli katerega se suče vsa reforma, je brez dvoma vprašanje alkohola, oziroma treznosti. Komur je torej resno mar, da se cilj katoliškega shoda doseže, da se narod nravno prerodi, naj pride danes popoldne ob 2. v Ljudski dom na izredni občni zbor »Svete vojske«. Rado se očita »Svete vojske«, da nima prave metode. Vsi, ki znate boljše metode, pridite in povejte nam jih! Pa tudi Vi, ki ste z metodo zadovoljni, pridite in pomagajte! Metode bi že bile, ampak — delavcev ni. Nikdo se noče nobene metode oprijeti! Pridite, da prerodimo po vseh mogočih metodah!

— Vse zadovoljno! S V. katoliškim shodom v Ljubljani smo vsi prebivalci Slovenije izredno zadovoljni, liberalci in klerikali. V soboto, ko je neusmiljeno lilo in je koledar še za nedeljo kazal »veliko dežja«, so bili izredno veseli in zadovoljni liberalci. Dovolj imamo dokazov, kako so se n. pr. po nekaterih ljubljanskih trgovinah norčevali iz naših ljudi, ki so oddale prihajali. Na glas so se nekateri krohotali od veselja. Torej popolna zadovoljnost in sreča. Popolnoma kajne po lepih besedah Gregorčičevih: »Iz bratov sreče njemu sreča klije.« (!) — No, in v nedeljo smo bili zadovoljni mi, klerikali. Vse zadovoljno! Prav kakor pri tistem zakonskem paru, ko je novoročeni mož, vprašan kako je kaj zadovoljen, odgovoril: »O, v najinem zakonu je več smeh. Kadar ona vame vrže čevlji, se ona smeji, kadar ga pa jaz vanjo, se smejem jaz.«

Na stanovanje in hrano

SPREJMEM 3 učenke ali pa 3 dijakinje razredov srednje šole. — Naslov pove uprava lista pod številko 5290.

KDO BI POSODIL?

5 tisoč dinarjev proti primernim obročem poštenemu človeku, da omogoči obnovo družini. — Cenj. ponudbe pod šifro „SIGURNA VARNOST“ na upravo.

PRODAM NOVO ENODRUŽINSKO enonadstropno vilo

električno razsvetljavo in urejenim vrtom. Kupcu stanovanje prosto. — Ponudbe pod „NOVA VILA“ na upravo.

Pozor strojarji!

ISCEM STROJARJA, ki je sposoben za strojenje KOŽ. — Plača po dogovoru. — Nastop službe takoj pri ŽIVKU TIŠANOVICU v TUZLI, Bosna. 5292

SUHO GRLO se običajno pojavlja pri dolgotrajni boji, težkem delu in pa pri strastnem kajenju. Tej neprijetnosti se turist, delavec in strasten kadilec izogne na ta način, DA ŽVEČI „WRIGLEYEV GUMI“.

Generalno zastopstvo drogerije AFRIJA, Ljubljana, Šelenburgova ulica. 4976

PLETILKE! IGLE za PLETILNE stroje „Styria“ št. 8 in 10 s dobe poceni. — Naslov pove uprava „Slovenca“ pod štef. 5285.

KUPUJEMO stalno vsako množino: HRASTOV, BUKOV, OREHOV, JAVORJEV, SMREKOV in GABROV.

LES v hlodih

za razžaganje. Ponudbe z navedbo cene in količine na: „DRAGA“ lesna trgovska in industr. družba z o. z., parna žaga, Ljubljana, Jeranova ulica 15. 5271

Tužnim srcem naznanjamo žalostno vest, da je preminul po kratki in mučni bolezni moj predehni soprog, ozi. naš oče, gospod

Franc Vertačnik

šol. uslužbenec

včeraj ob pol 10. svečer, previden s sv. zakramenti. — Pogreb predragga pokojnika se vrši v sredo 29. avgusta ob 4. popoldne iz dež. bolnice Sv. maše se bodo brale v župni cerkvi Marijinega Oznanenja. Predraga pokojnika priporočamo v blag spomin in molitve. Ljubljana, dne 27. avgusta 1923.

Žalujoča družina VERTACNIK.

Brez posebnega obvestila.

Potrjim srcem naznanjamo, da je po dolgi, mučni bolezni preminul v Bogu soprog, oče, stari oče, brat, svak in stric, gospod

Anton Suhadolc

posestnik in čelaz. čuvaj v pokoju

Zemski ostanki se prenesejo v torek, dne 28. t. m. ob pol 16. uri iz hiše žalosti, Zelena jama štef. 50, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana - Zelena jama, dne 27. avgusta 1923.

Žalujoči ostali.

Tovarna motorjev in motornih plugov a. d.

OSERS & BAUER

WIEN XX, Dresdnerstrasse 81—85

motorji in lokomobile

na bencin. sesalni plin, surovo olje in petrolej Obiščite naš odd. na V. dunajskem medn. sejmu.

Ustanovljeno leta 1854.

Nikar ne zamudite posetiti

INGERJEV

oddelek št. 154 na Ljubljanskem velesejmu.

Kamnoseška industrija

Alojzij Vodnik

::: Ljubljana :::
pri glavnem kolodvoru

Nagrobni spomeniki

vseh vrst, grobnice, mavzoleji, pohištvene plošče iz marmorja v vseh barvah, cerkvena dela. notranje dekoracije, kipi in portreti v marmorju itd.

Več ugodnih parcel

PRODAM po nizki ceni v Ljubljani. Napredaj tudi par manjših POSESTEV izven Ljubljane. — Naslove pove HINKO PRIVSEK, Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 18, L. nadstr., poleg sodišča 5158

Tovarna kanditov

Fr. Rozman

Maribor.

Aleksandrova cesta št. 57

prilpotoča

vse vrste kanditov (bonbonov) po najnižjih tovaru. cenah.

Zahtevajte cenik!

Prilpotočilo.

Ravno prišil šivalni stroji, po znižanih cenah. Izamizna oprava (Beštak) klava in prave srebra. Ure budilke, žepne, srebrne in zlate. Veržice zapustnice, uhani, prstani in briljanti, vse po najnižjih cenah. Se prilpotoča za obilni obisk

Jos. Selovin Čuden, Mesni trg 13

PRODAM NOVO

tračno žago

(BANDSAGE), premer 70 cm, na elektr. pogon, težka 650 kg. po zelo ugodni ceni. PETER KOBAL, Kranj, Slovenija.

Večja množina ličnih

smrekovih stolov

je dospela. Posebno pripravi za uradne prostore. Po ugodni ceni so na razpolago pri PETER KOBALU, Kranj. 5223

Hiša v prav dobrem stanu, ob glavnem trgu, obstoječa iz treh sob, kuhinje in kleti, z urytkom, je trkoj NAPRODAJ. — Križatijska ul. št. 138, NOVO MESTO. 5251

Za franc. konverzacijo

v večernih urah ličem kompanjona. — Ponudbe pod „VAJA“ na upravo lista.

!!! AUTO !!!

BENCIN OLJE MAST PNEUMATIKA VSA POPRAVILA IN VOZNIJE

JUGO-AUTO d. z. o. z. v Ljubljani. le prvovrstno blago in delo po solidnih cenah nudi

„VESNA“

Brata POHLIN I. dr.

TVORNICA: vlasnice, ključke, rinčice za čevlje, kovinastih gumbov itd.

Ljubljana I, poštni predal 126 sprejema vsa naročila, ki se takoj in v vsaki množini izvršujejo. Zahtevajte vzorce in cenik. Pri večjih naročilih popust.

Prodaj po ugodni ceni skoraj nov klavir trdke Laubger & Gloss. Fino in solidno delo iz predvojn. dobe. Pogleda se med 13. in 18. uro. — Naslov pove uprava pod št. 5168.

Proda se:

Puch-motor 2½ H. P. in pomožni motorji znamke Cockerell ¾ H. P. po nizki ceni. — AVTO FLORJANČIČ, LJUBLJANA. 4454

Lesna industrija »JAVOR« v Logatcu

zdeluje pohištvo in stavbena mizarstva dela poceni in točno po želji. — Oprave iz trdega in mehkega lesa na zalogi.

Velika izbira

otroških VOZICKOV, DVOKOLES in MOTORJEV „Orionette“, Motorette, „Omega“, D. K. W., SIVALNIH strojev po nizki ceni. Sprejemamo v popravilo, za emajliranje z ognjem in ponikanje iste kakor tudi razne stroje. — TRIBUNA F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozičkov, Ljubljana, Karlovska cesta 4.

DOBRO, PROMETNO gostilno, vinsko klet

ali TRGOVINO v kakem mestu Slovenije ISCE zmožen zakonski par brez strok. — Cenj. ponudbe na upravo lista pod šifro „JESN 5267a.“ 5267

RADI DOLGE BOLEZNI ZAMUDNO

zahvaljujem se danes povodom svoje izselitve iz Krškega vsem svojim cenj. odjemalcem za mnogobrojen obisk in jim ključem v slovo Bog vas živi

Leopold Knez, trgovec.

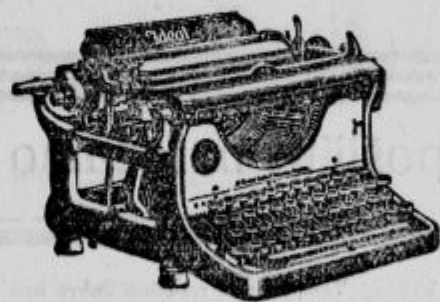
naznanjam uljudno cenj. svojim dobaviteljem i. dr., da sem se 30. maja t. l. iz Krškega izselil in trgovino začasnó prekinil.

Leopold Knez, Sv. Jurij, Radeče.

Prostovoljna dražba nepremičnin.

Vsled dovolila okrajnega sodišča v Trebnjem se vrši V SREDO, dne 12. SEPTEMBRA 1923 ob 9. uri popoldne na licu mesta v TREBNJEM, h. št. 12, javna dražba repremičnin pod vlož. št. 425 in 127 d. o. Trebnje, sestoječe iz lepe, enonadstropne trgovske hiše štef. 12 v Trebnjem ob železnici, gospodarskih poslopij, velikih skladišč, dvorišča, vodnjaka in vrta. Hiša stoji nekaj korakov od župne cerkve; v njej se nahaja zelo dobro vpeljana trgovina.

Cenilna vrednost 204.925 Din. — Izključna cena 150.000 Din. Cenilni zapisnik in dražbene pogoje je mogoče vpogledati v pisarni nofarja Frana Mastnaka v Trebnjem in v pisarni odvetnika dr. Josipa Globevnika v Novem mestu.

Najpopolnejše pisalne stroje pod ugodnimi plačilnimi pogoji dobavi toroka

The Rex Co.

Ljubljana
Gradišče 10

Zagreb
Duga ul. 32

Ustanovljeno 1906

Portland cement

v vsaki množini in po tovarniški ceni vedno v zalogi. Trgovci dobijo primeren popust.

Prodajni urad Portlandskega cementa A. Pečevnik, Ljubljana

Pisarna in skladišče. Cesta na južno železnico.

Na drobno!

Na debelo!

Oglejte si specialno detajlno trgovino, kjer se prodajajo lastni

vrvarski izdelki

kakor vrvi za zvonove in transmisije vseh debelosti, vrvi za seno, striki za perilo, štrange, uzde, špaga, dreta, gurte za transmisije in navadne mreže za seno, ognjegazne cevi, ribje mreže, viseče mreže (Hängematten), bombažne mrežice za otrške postelje, tržne torbe, kakor tudi pravi tržaški bičevniki, konjske krtače, žima, morska trava itd. po najnižji ceni.

Se prilpotoča

Ivan N. Adamič, Ljubljana, Sv. Petra c. 31. Telefon 441

Ivan Zakotnik

Telefon št. 379. mestni tesarski mojster Telefon št. 379 Ljubljana, Dunajska cesta 46.

Vsakovrstna tesarska dela, kakor: moderno leseno stavbo, ostrožja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljon, verande, lesene ograje itd.

Gradba lesenih mostov, jezov, mlinov. Parna žaga. Tovarna furnirja.

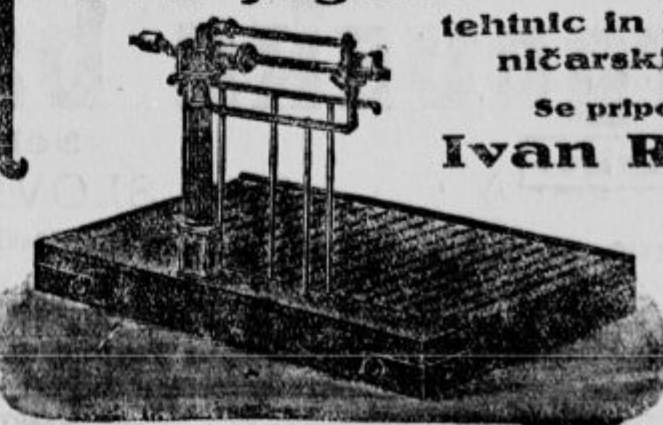
Prva Jugoslov. tovarna

tehtnic in ključavničarskih del.

Se prilpotoča

Ivan Rebek

Celje.

„Slograd“

Slovenska gradbena in industrijska d. d.

Telefon Interurban štev. 100.

Ljubljana

Brzjavni: Slograd.

Tehnična pisarna Ljubljana 7.

Frankopanska cesta štev. 151.

Izvršuje: stanovanjske hiše, trgovska poslopja, moderne industrijske zgradbe, betonske in železobetonske konstrukcije, vse vrste vodnih naprav na podlagi 25 letnih izkušenj.

Specijaliteta: železobetonske cevi za vodne naprave in vodovode.

Zastopa: patent dr. inž. Empergerja za izvrševanje konstrukcij iz amiranega betona z lito-železnimi vložkami za visoke tlačne napetosti kakor pri skladiščih „silo“ mostovih in podobno.

Izdeluje: vse vrste tehničnih projektov in statističnih proračunov.

Ako še niste, pošljite naročnino!

Berite

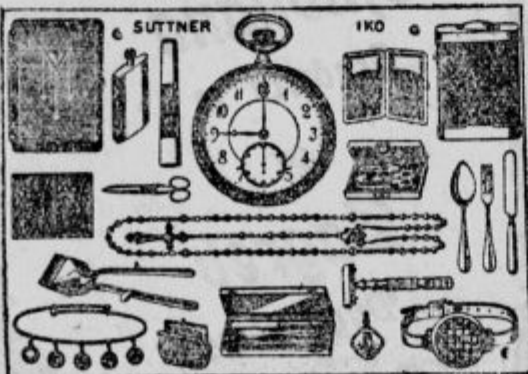
najprvo

preden kupite uro, flustrovani katalog trdke
H. Suttner
(imetnik Henri Maire)
v LJUBLJANI štev. 2.

Ta Vas obvaruje škode in jeze, katere povzročajo slabe, bazarske ure in Vam kaže, kako se za-
more dobro in zvraven ceno kupiti.

Ta katalog Vam svetuje resnično dobre ure
špeciialne znamke iz lastne
tvornice v Švici kakor tudi
druge dobre žepne ure, za-
pestne ure, svetilne in sten-
ske ure, verižice, prstane, zapestnice, uhane,
namizno orodje, krstna in birmska darila in
vso drugo zlatino in srebrnino. Pa tudi po-
rabne predmete, kakor n. p. škarje, nože,
britve, lasne strižne in brivske stroje, steklo-
rezce, doze za tobak, svačice in smodke,
načigalce in denarnice kupite dobro in ceno
pri trdki:

H. SUTTNER
(imetnik HENRI MAIRE)
v Ljubljani štev. 2.

Splošna knjižnica

v založbi

Zvezne tiskarne in knjigarne v Ljubljani.

Izšli so zvezki:

- Št. 1. Ivan Albrecht: Ranjena gruda, izvirna povest, 104 str., broš. Din. 12, vez. Din. 17.
- „ 2. Rado Murnik: Na Bledu, izvirna povest, 181 str., broš. Din. 16, vez. Din. 22.
- „ 3. Ivan Rozman: Testament, ljudska drama v 4 dej., 105 str., broš. Din. 12, vez. Din. 17.
- „ 4. Cvetko Golar: Poletno klasje, izbrane pesmi, 184 str., broš. Din. 20, vez. Din. 26.
- „ 5. Fran Milčinski: Gospod Fridolin Žolna in njegova družina, vese-
lomodne humoreske, 72 str., broš. Din. 8, vez. Din. 13.

Cene se razumejo brez poštnine. Cenjena naročila naj se
pošiljajo na: Zvezno tiskarno in knjigarno — oddelček knji-
garne Ljubljana, Martijan trg št. 8. Telef. št. 44.

TVORNICA ČEVLJEV

Zaščitni znak

na
veliko

na
malo

PETER KOZINA & Co., Tržič

Glavna zal.: LJUBLJANA, Breg 20. — na malo: Aleksandrova cesta 1.

K vrtnarstvu spadajoče zadeve posreduje
društvo »Vrtnarska šola«.

Enodružinska HIŠA

nova, NAPRODAJ v ljubljanskem pred-
mestju, 3 lepe sobe s pritlikinami, elektr.
razsvetljava, vodovod, lep vrt — takoj-
šnja vselitev, kakor tudi MALA KME-
TIJA v okolici Ljubljane: velika hiša s
hlevom, skednjem, večjim kozolcem, vse
v dobrem stanu, krito z opeko, velik sad.
vrt in nekaj orolov zemlje. — Več pove:
ZUPANSTVO MOSTE. 5237

Lepo posestvo

oddaljeno 3 minute od kolodvora, z vsemi
gospodar. poslopji, lepo zidano hišo, z
obokanim hlevom, gozdom, s travnikom
in 1 njivo ugodno PRODAJ. Stanovanje
tako prosto. TEREZ SLUGA, ZALOG
št. 22, p. Dev. Mar. Polje. 5249

Bronaste zvonove vlija

najceneje in z dobavnim
rokom od 2 do 5 mesecev

Zvonarna in livarna
Št. Vid nad Ljubljano.

Staro lito železo

kupujejo po najvišjih cenah

Strojne tovarne in livarne d. d v Ljubljani

Pri
nizki ceni!

Pri
nizki ceni!

Ign. Žargi, Ljubljana

Sv. Petra cesta 3.

Nudi cenj. odjemalcem veliko izbiro potrebščin za
krojače in šivilje. Krasno izbijo vol. pauršnih jopic
jumperjev, ovlačk rokavov, nogavic itd. — Moško,
damsko in otročje perilo, soljene pletene samoza-
oznke po priznani najnižjih cenah.

Na debelo!

Na drobno!

Prvovrstne
BARVNE TRAKOVE
za vse pisalne in
računske stroje

Najcenejše
PISALNE STROJE

Razmnoževalne barve
ogljeni papir L
veščeni papir
in vse druge potrebščine

Specijalna

MEHANIČNA DELAVNICA

za popravilo pisalnih
in računskih strojev

L. BARAGA, LJUBLJANA, Šelenburgova ulica štev. 6.

SPODNJEŠTAJERSKA LJUDSKA POSOJILNICA r. z. z n. z.

V MARIBORU, STOLNA ULICA 6.

obrestuje od 1. julija 1923. naprej navadne vloge po

6%

Vloge na odpoved po dogovoru.

Trgovska banka d. d., Ljubljana

Podružnice:

Maribor
Novo mesto
Rekec
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

Selenburgova ulica štev. 1
(prej SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA)
(Kapital in rezerve Din 17.500.000.—)

izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavke: Trgovska.

Telefoni: 139, 146, 458.

Ekspoziture:

Konjice
Meža-Dravograd
Ljubljana (me-
njalnica v Kolo-
dvorski ulici)